

Architectuurcentrum Twente

Innovatieve Metropool Twente

Daan Zandbelt
1 juni 2017

DeZwarteHond.

Architectuurcentrum Twente

**MAKEN IS
HET NIEUWE
LEREN**

Daan Zandbelt

1 juni 2017

DeZwarteHond.

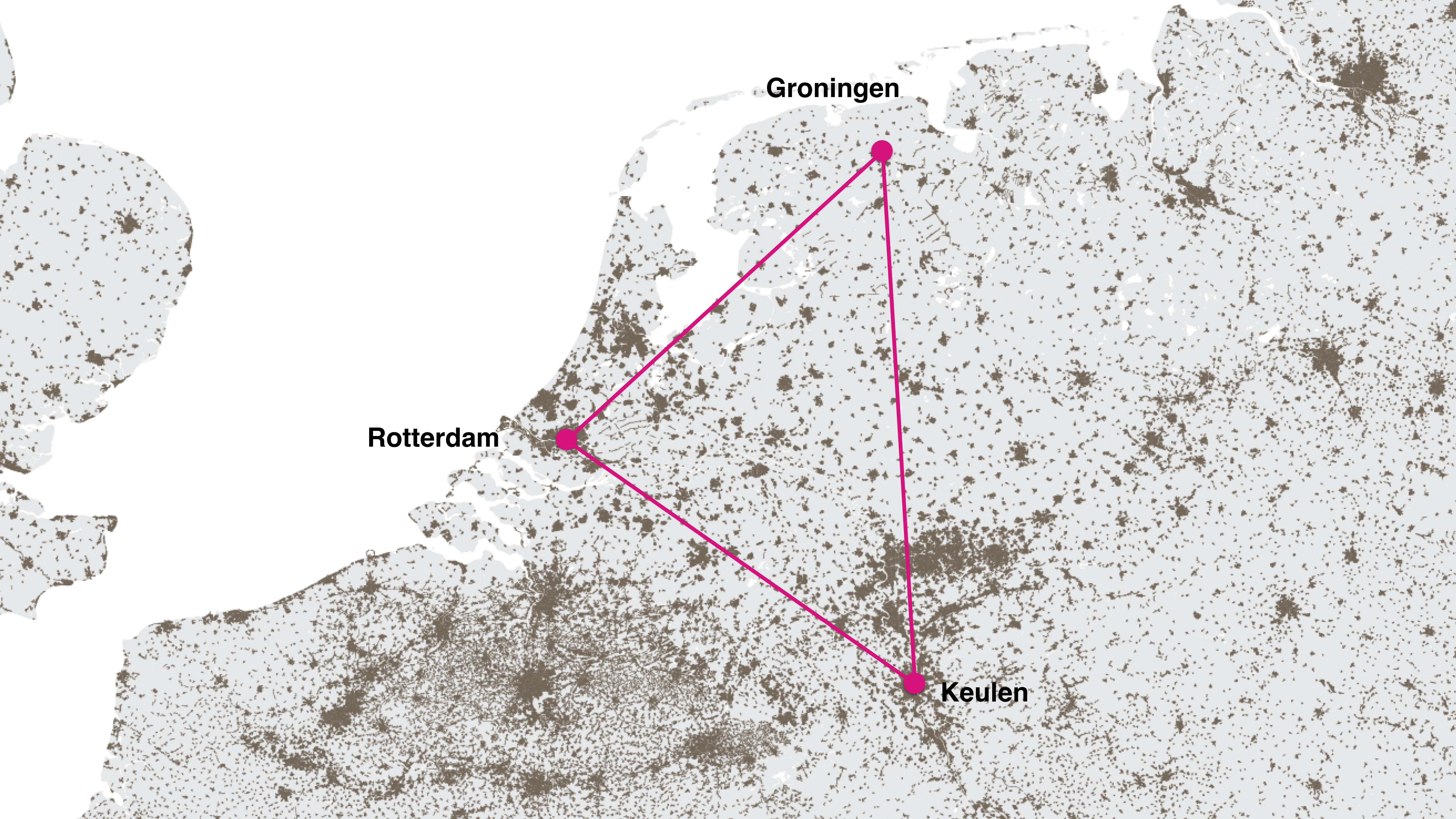

DeZwarteHond. Architecture
Urbanism

Team

Groningen

Rotterdam

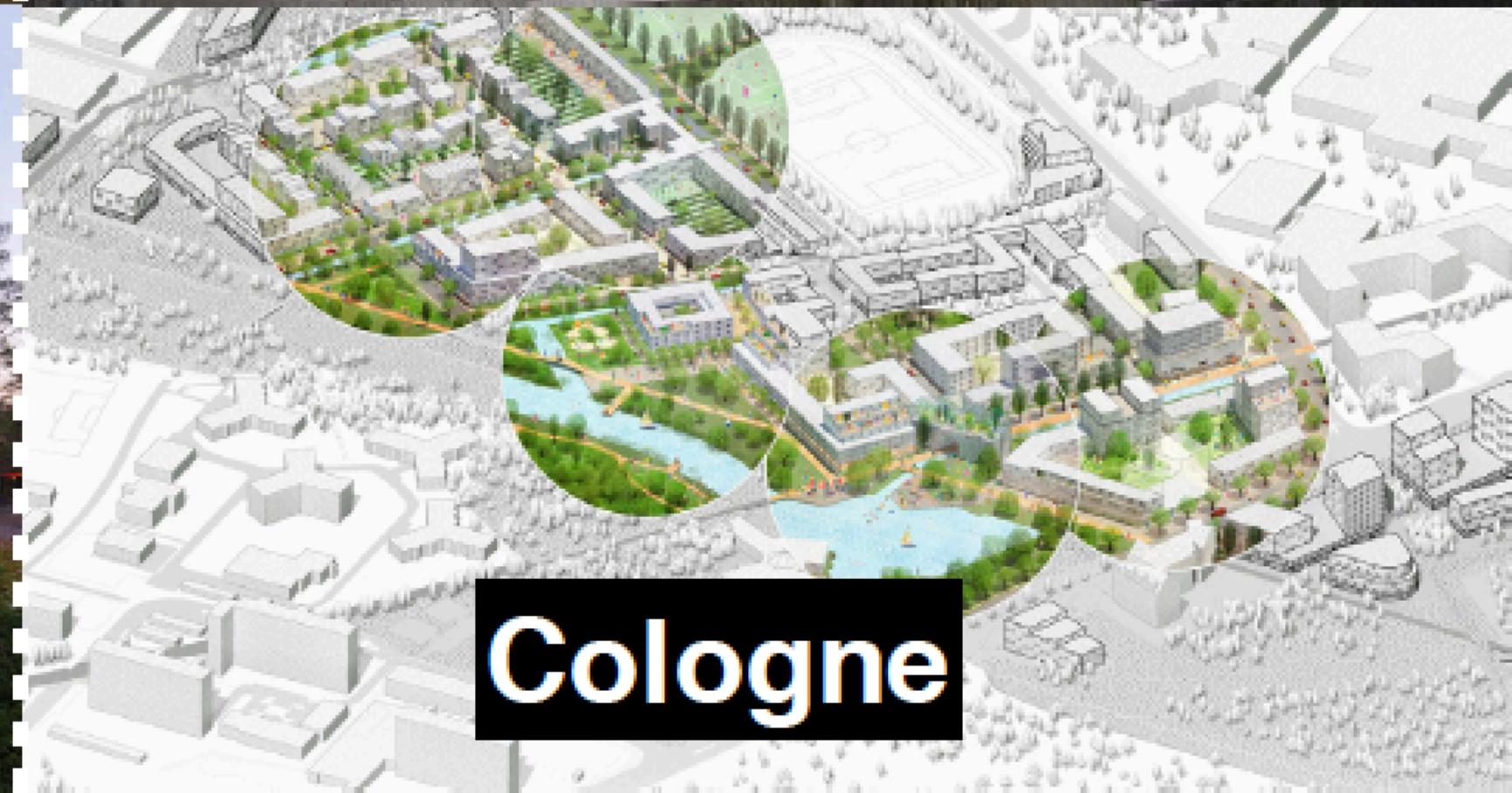
Keulen

Rotterdam

Groningen

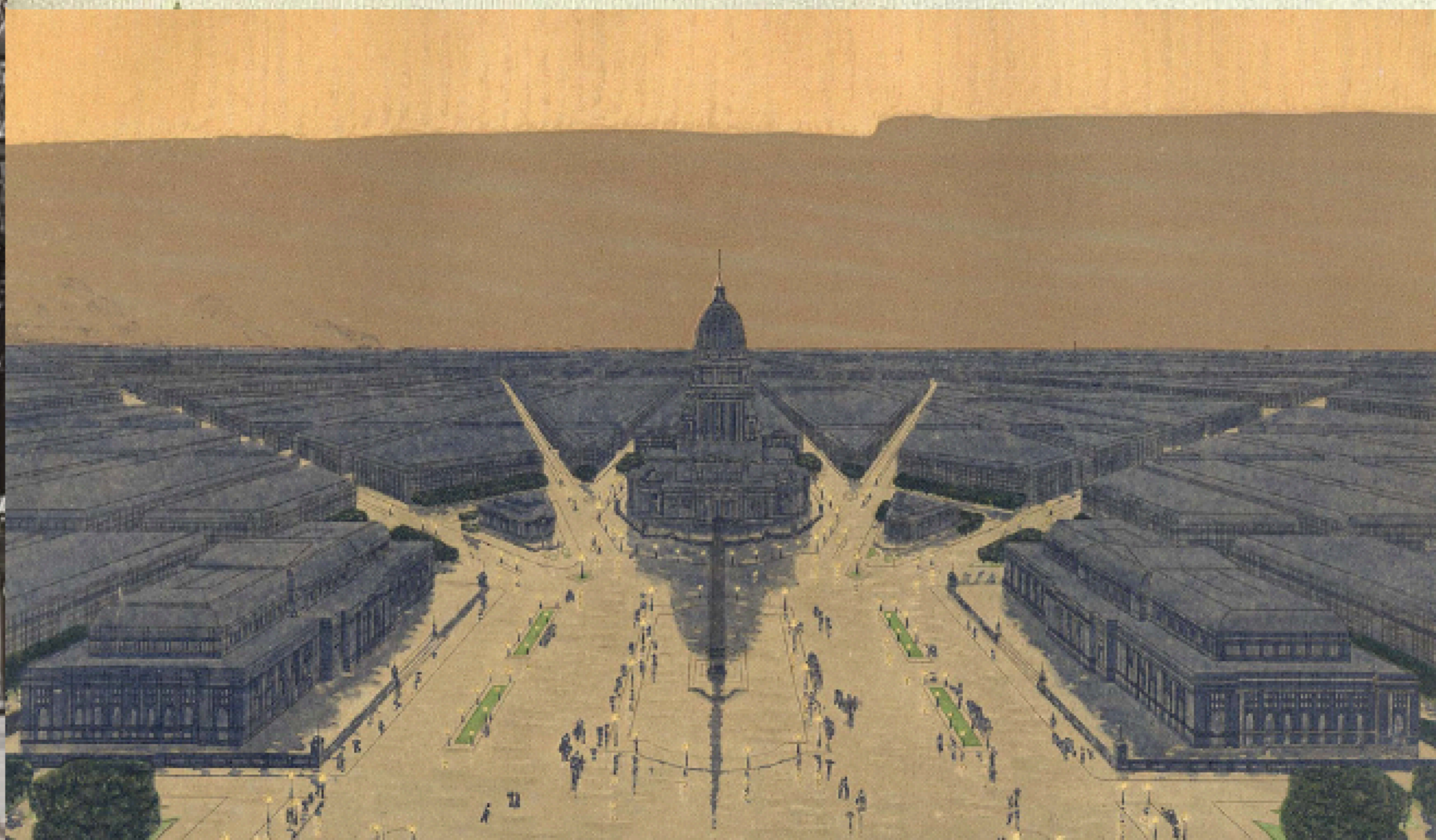
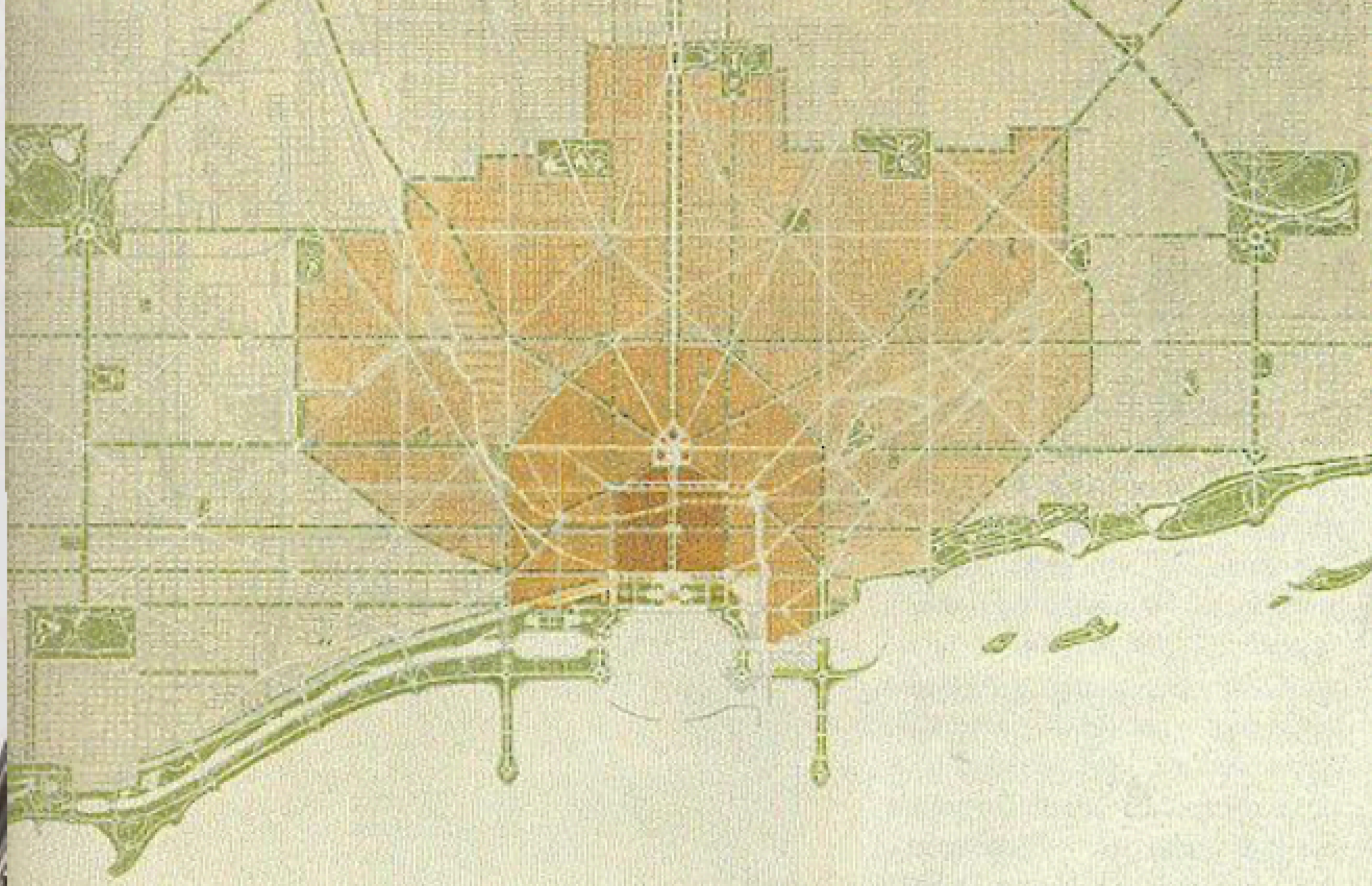
Cologne

Kasbah

1.

Innovatie

& economische ontwikkeling

Garage innovation

Experimenteeruimte

Weinig risico

Rules of the Garage

Bill Hewlett and Dave Packard, 1939

Believe you can change the world.

Work quickly, keep the tools unlocked, work whenever.

Know when to work alone and when to work together.

Share tools, ideas. Trust your colleagues.

No Politics. No bureaucracy. (These are ridiculous in a garage).

The customer defines a job well done.

Radical ideas are not bad ideas.

Invent different ways of working.

Make a contribution every day.

If it doesn't contribute, it doesn't leave the garage.

Believe that together we can do anything.

Invent.

rockstart.accelerator

Structurele innovatie

3M

Innovatie vergt experiment

Experiment vergt tolerantie voor mislukkingen

Experiment vergt voorstellingsvermogen en ontwerpkracht

Steve Jobs

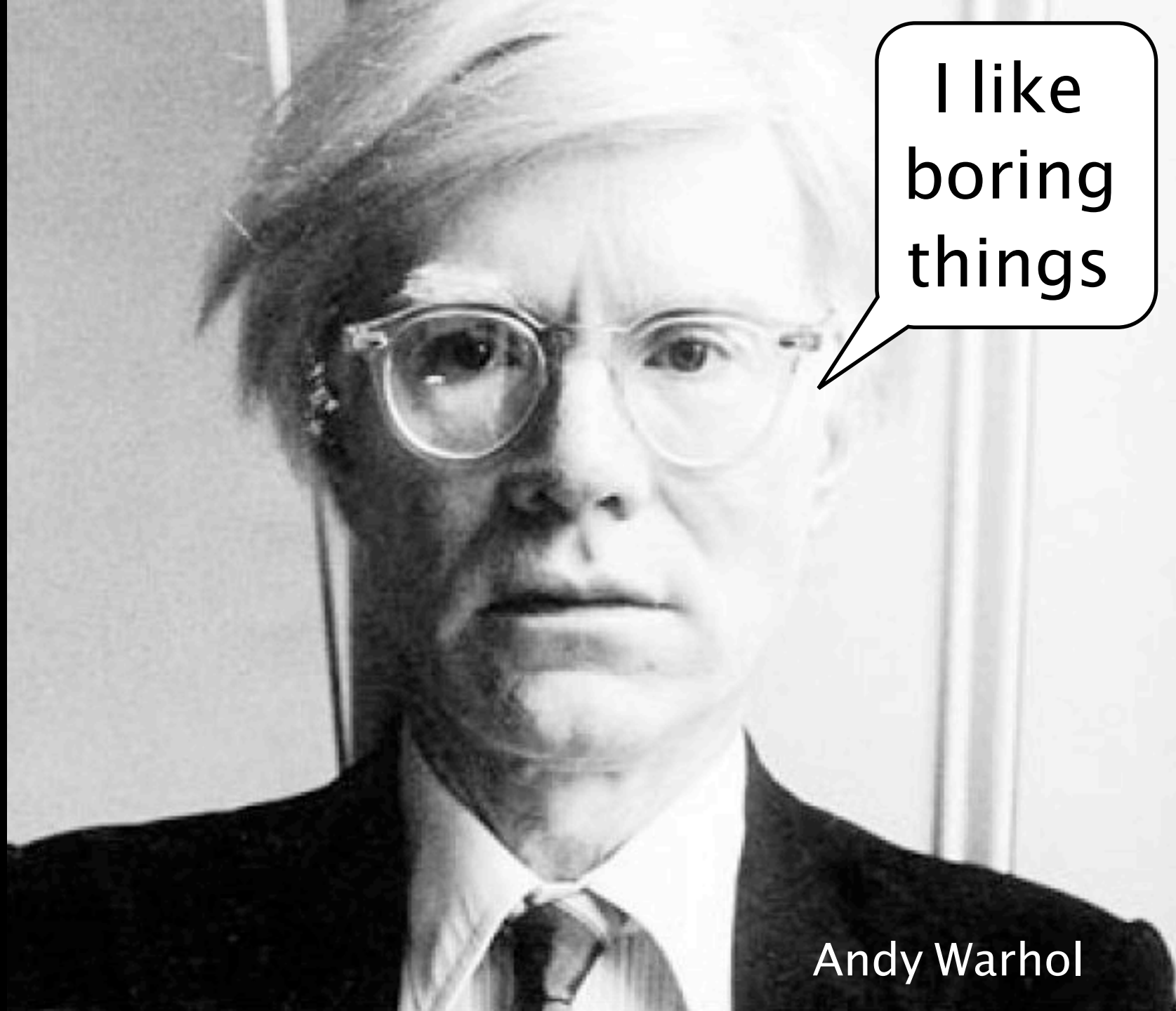

Gerhard Richter

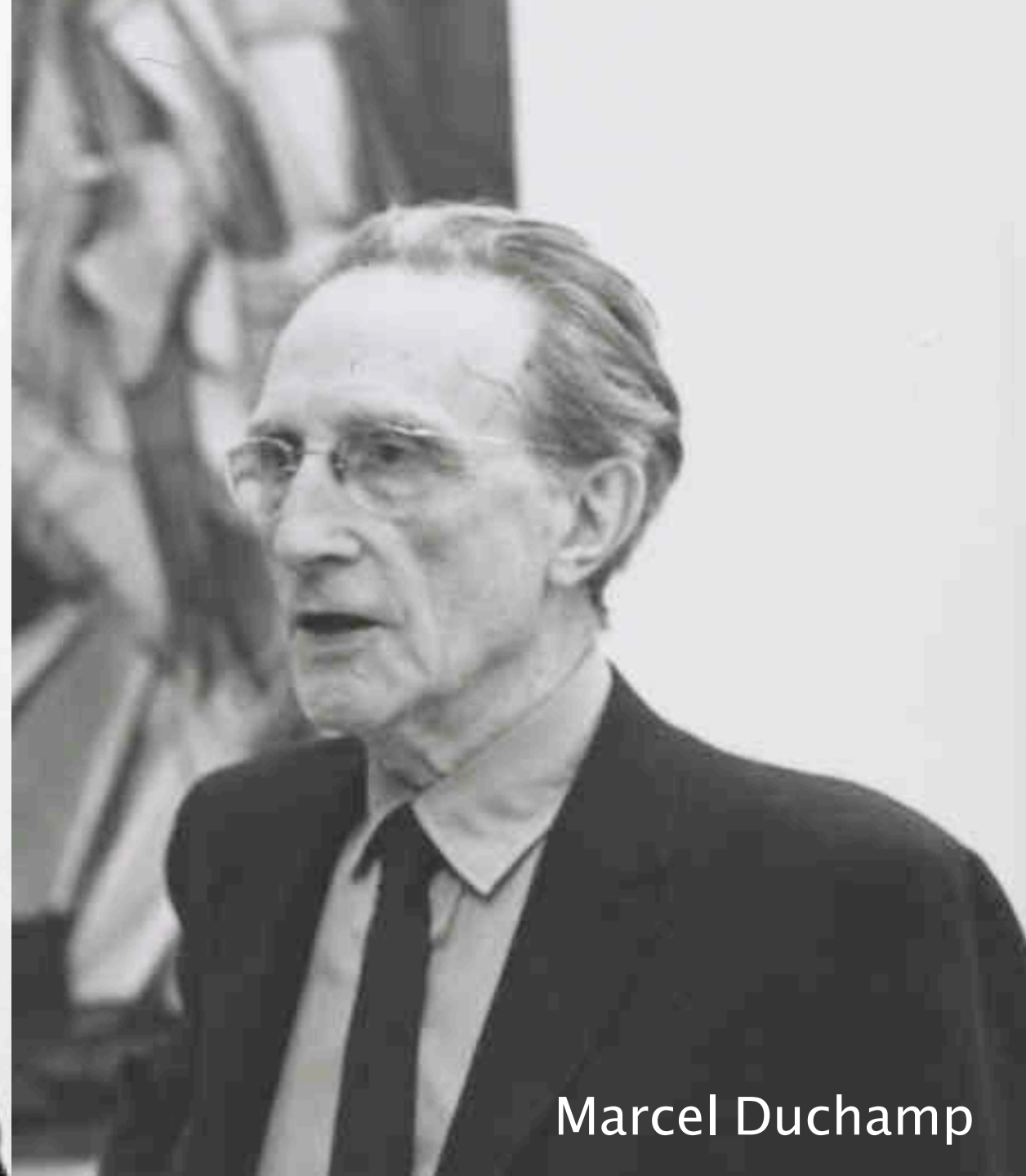

I like boring things

Andy Warhol

Marcel Duchamp

Ludwig Mies van der Rohe

Creativiteit = intelligentie
verschillende
goede antwoorden
formuleren voor
een vraagstuk

Floris Alkemade: "Een goede ontwerper is een intelligent persoon."

Alfa, Beta, Gamma, Delta

uitvinden vs. ontdekken
ontwerpend onderzoek

Ingenieurskunst

knip
ingewikkelde
problemen
op
tot
behapbare
vraagstukken.

Trial & error

Options for Brugge concert hall by
NeutelingsRiedijk

Kennisregio

naar: EUR / Van Winden en Van den Berg

Kennisbasis

Sociale balans

Bereikbaarheid

Leefkwaliteit

Economische basis

Stedelijke diversiteit

Stedelijke schaal

Leland Stanford jr.

1868 - 1884

zoon van:

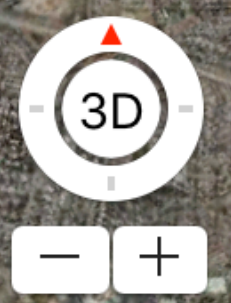
Leland Stanford (California Governor)
& Jane Stanford - Lathrop

A satellite-style map of the San Francisco Bay Area. The map shows the city of San Francisco, the surrounding hills, and the bay. Two specific locations are highlighted with circles and callouts. On the left, a white circle highlights the Stanford University campus, with a white arrow pointing to a white callout box containing the text "Stanford University". On the right, a black circle highlights the Moffet Federal Airfield, with a black arrow pointing to a black callout box containing the text "Moffet Federal Airfield". The map also shows various geographical features like water bodies, green fields, and urban areas.

Stanford University

Moffet Federal Airfield

Toon ▾

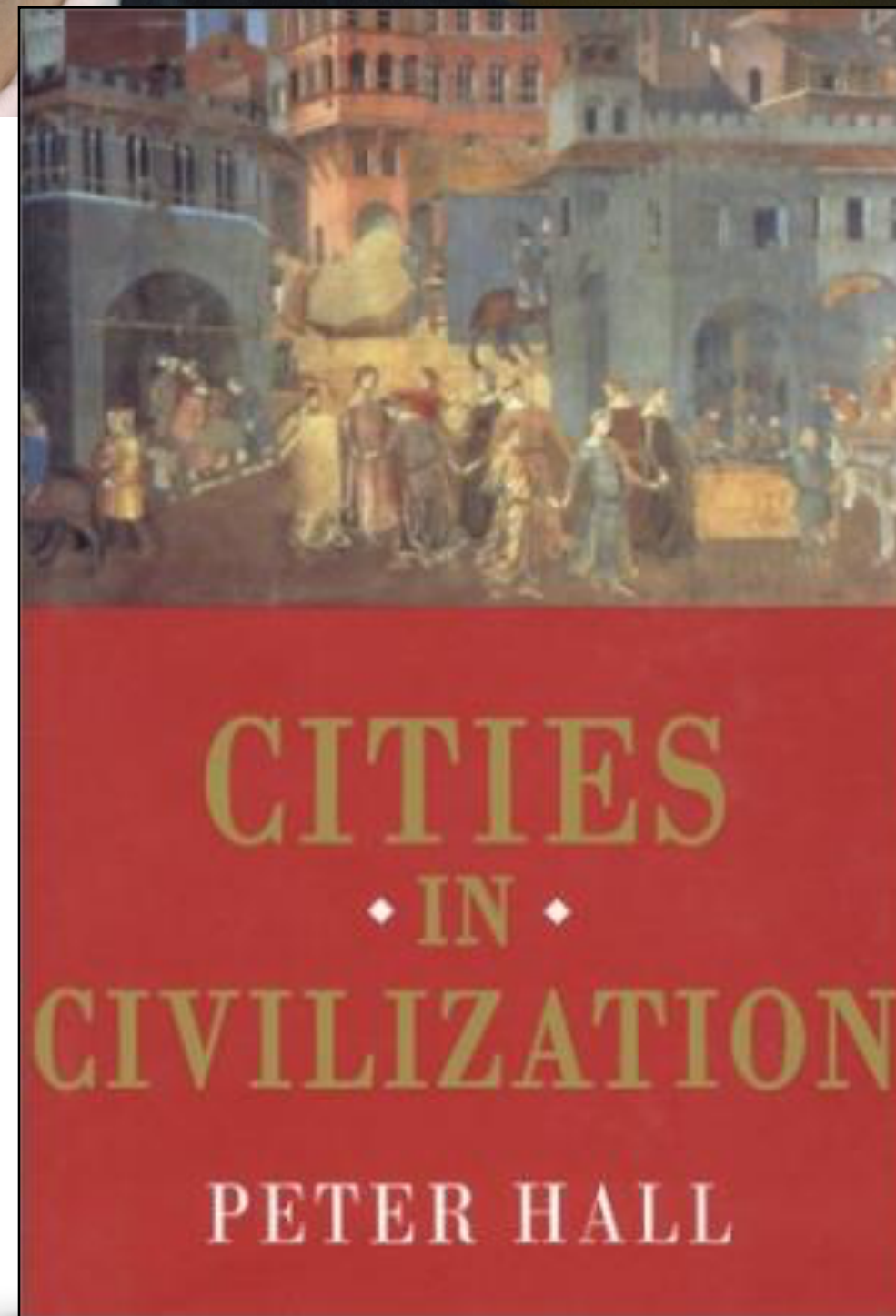
Napa Valley

San Francisco

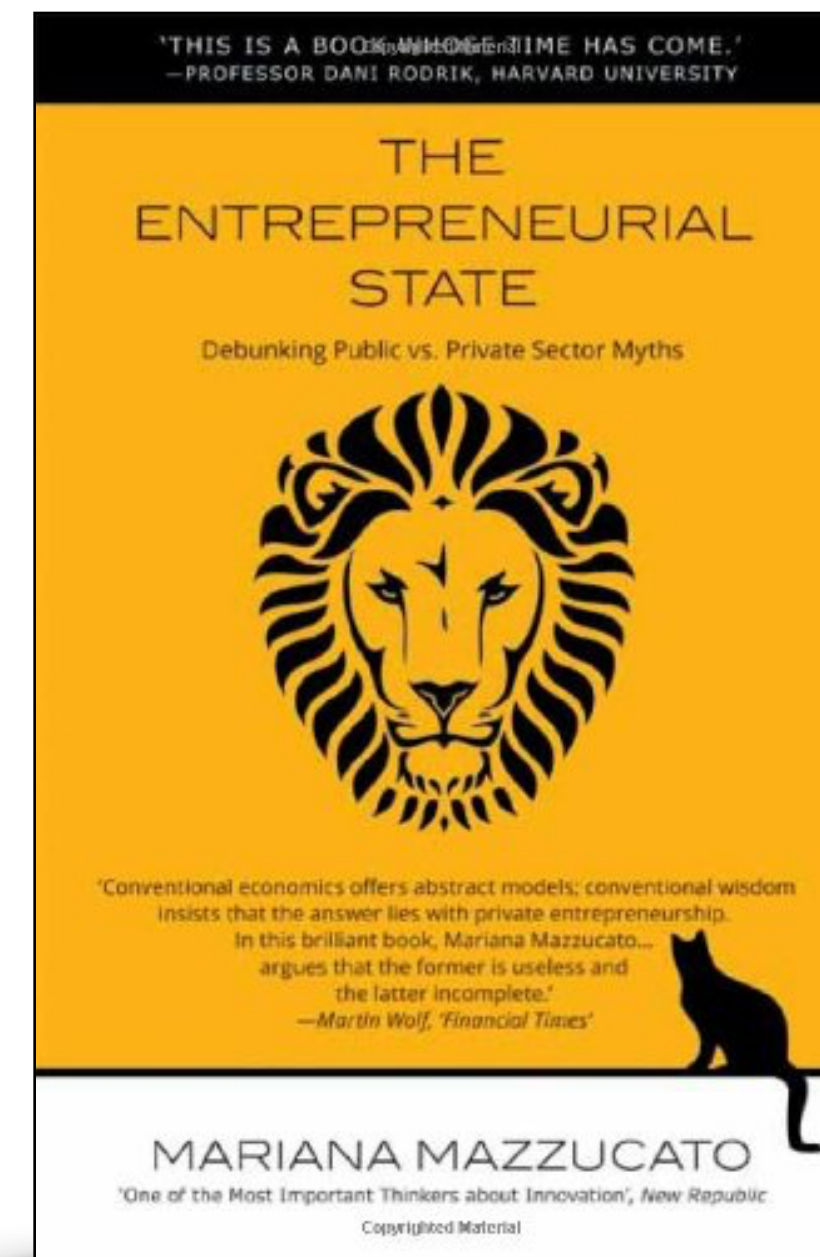
Sillicon Valley

Sir Peter Hall

Mariana Mazzucato

1.

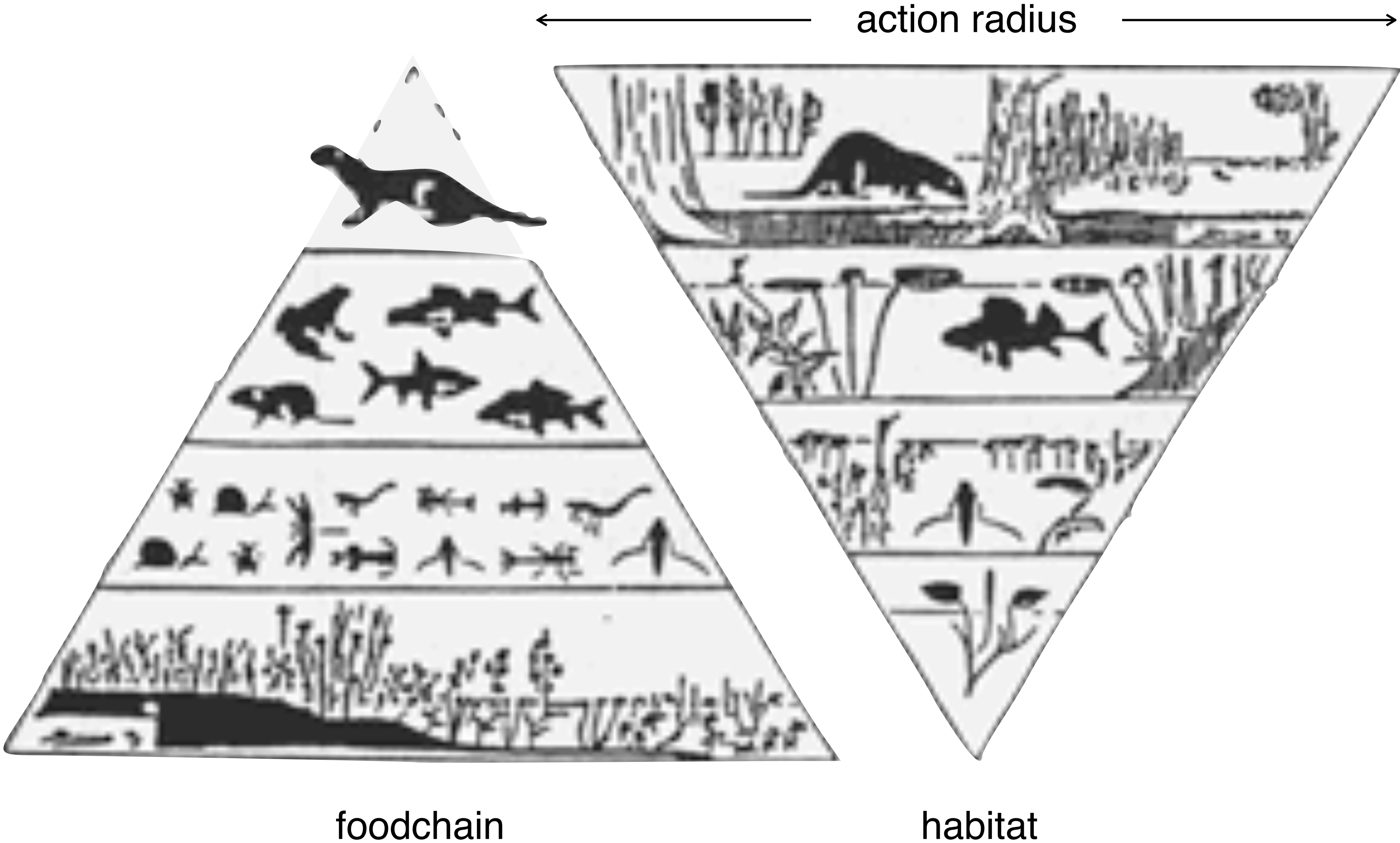
You can lead a horse to the water,
but you can't make it drink. English / Chinese saying

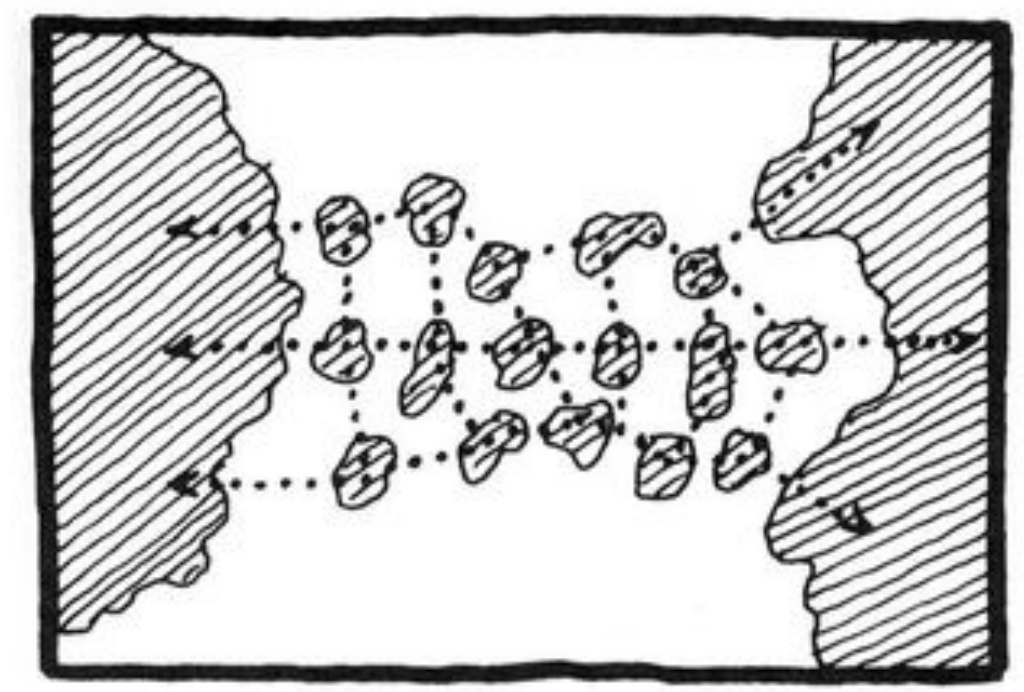
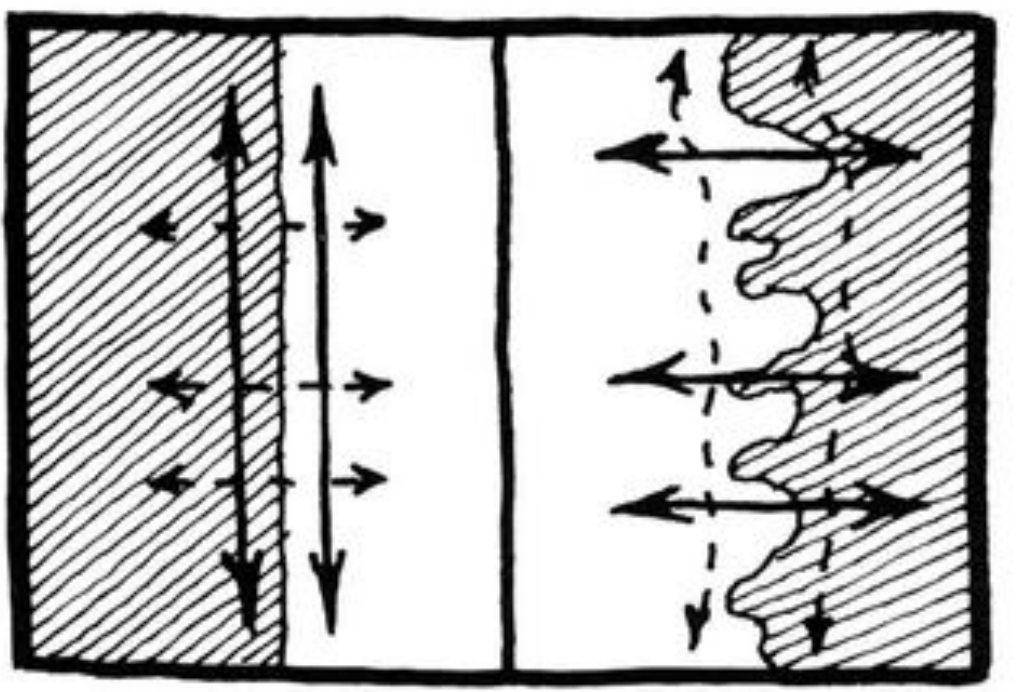
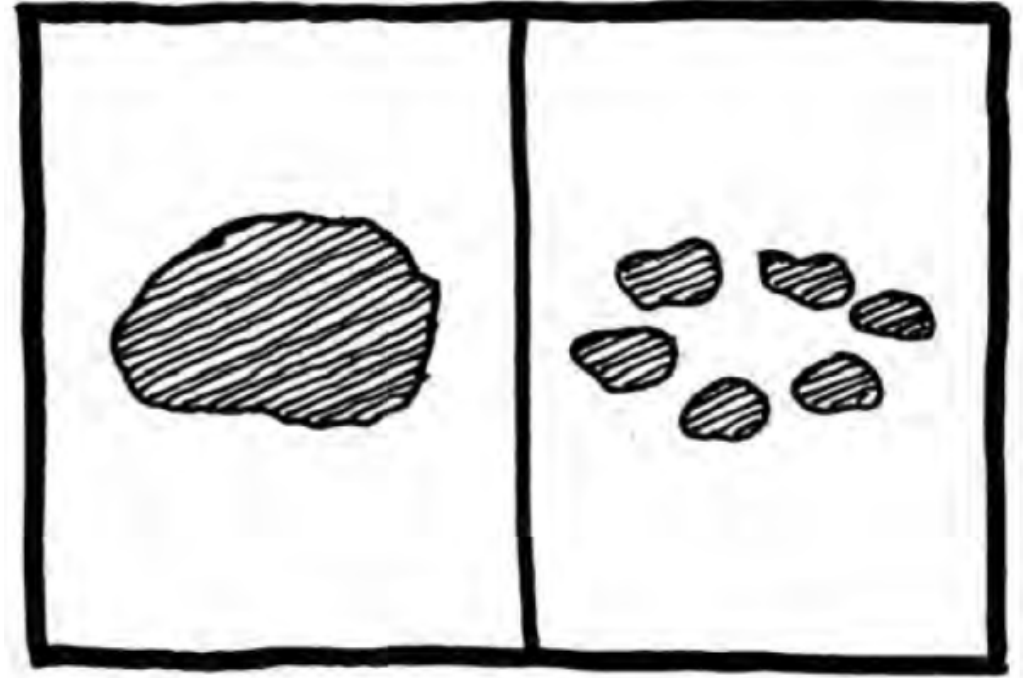
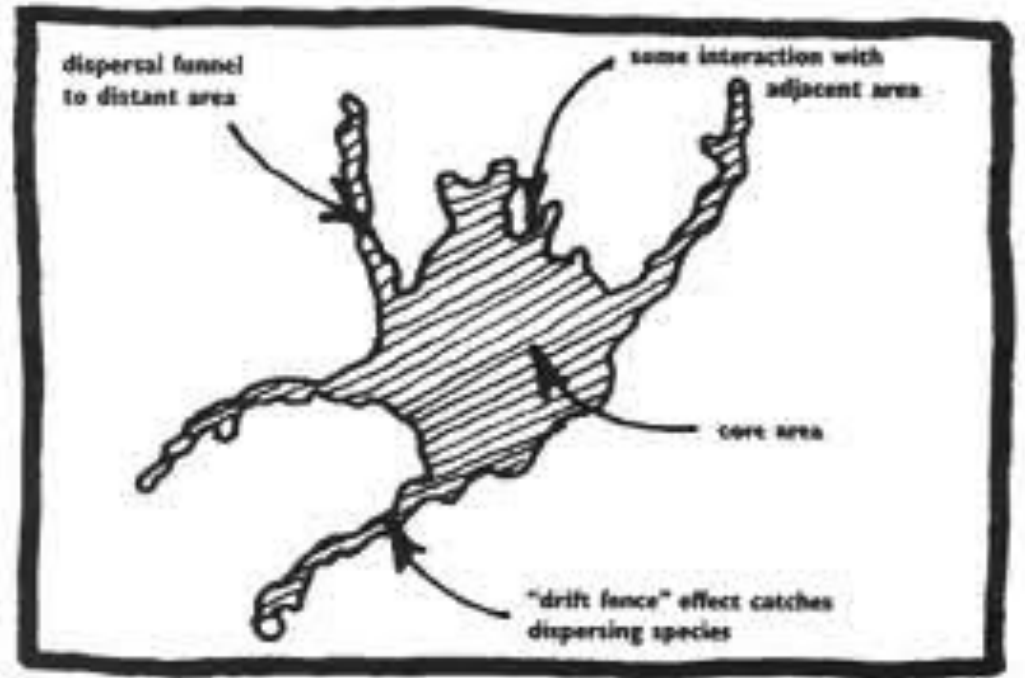
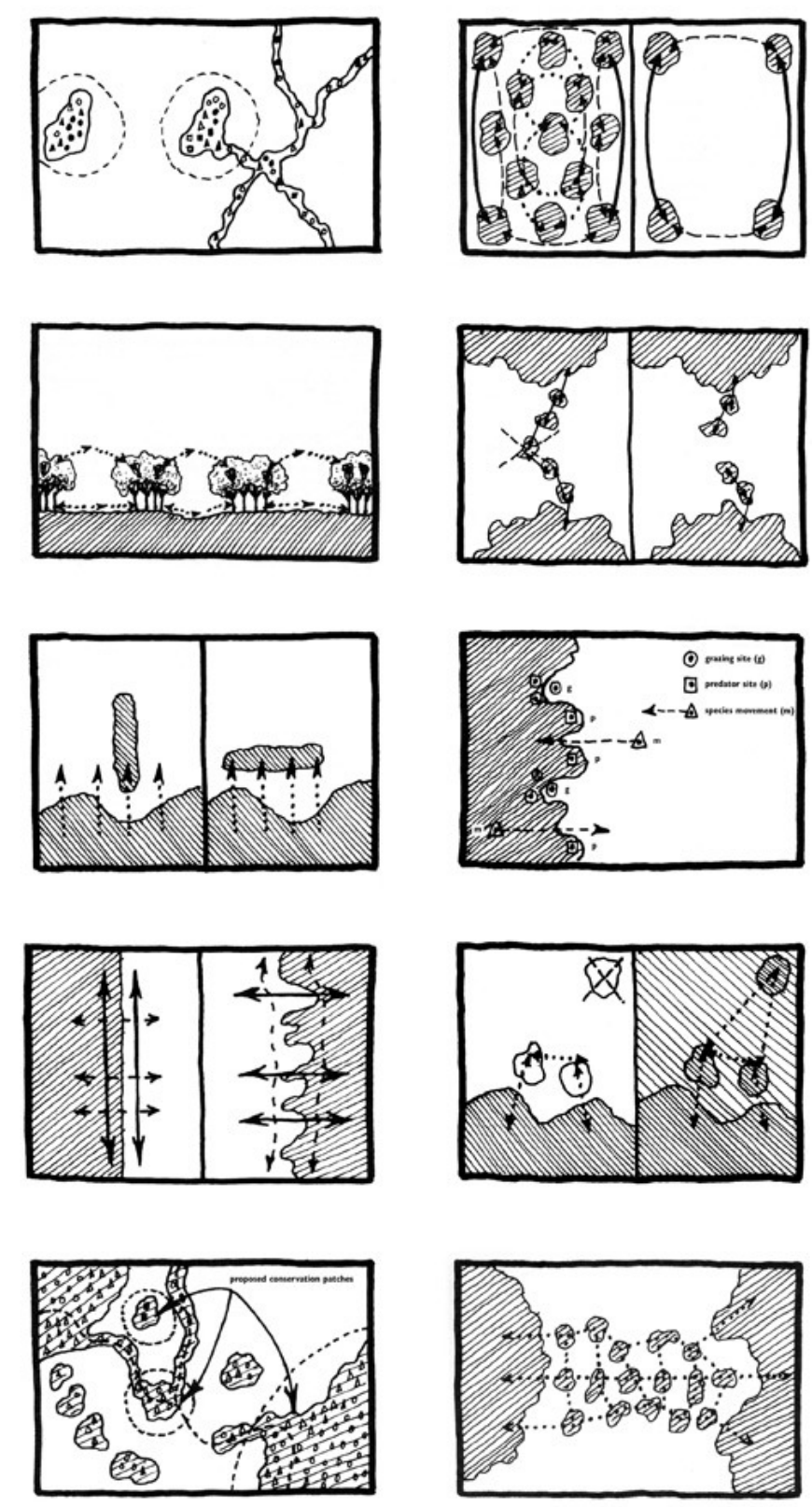
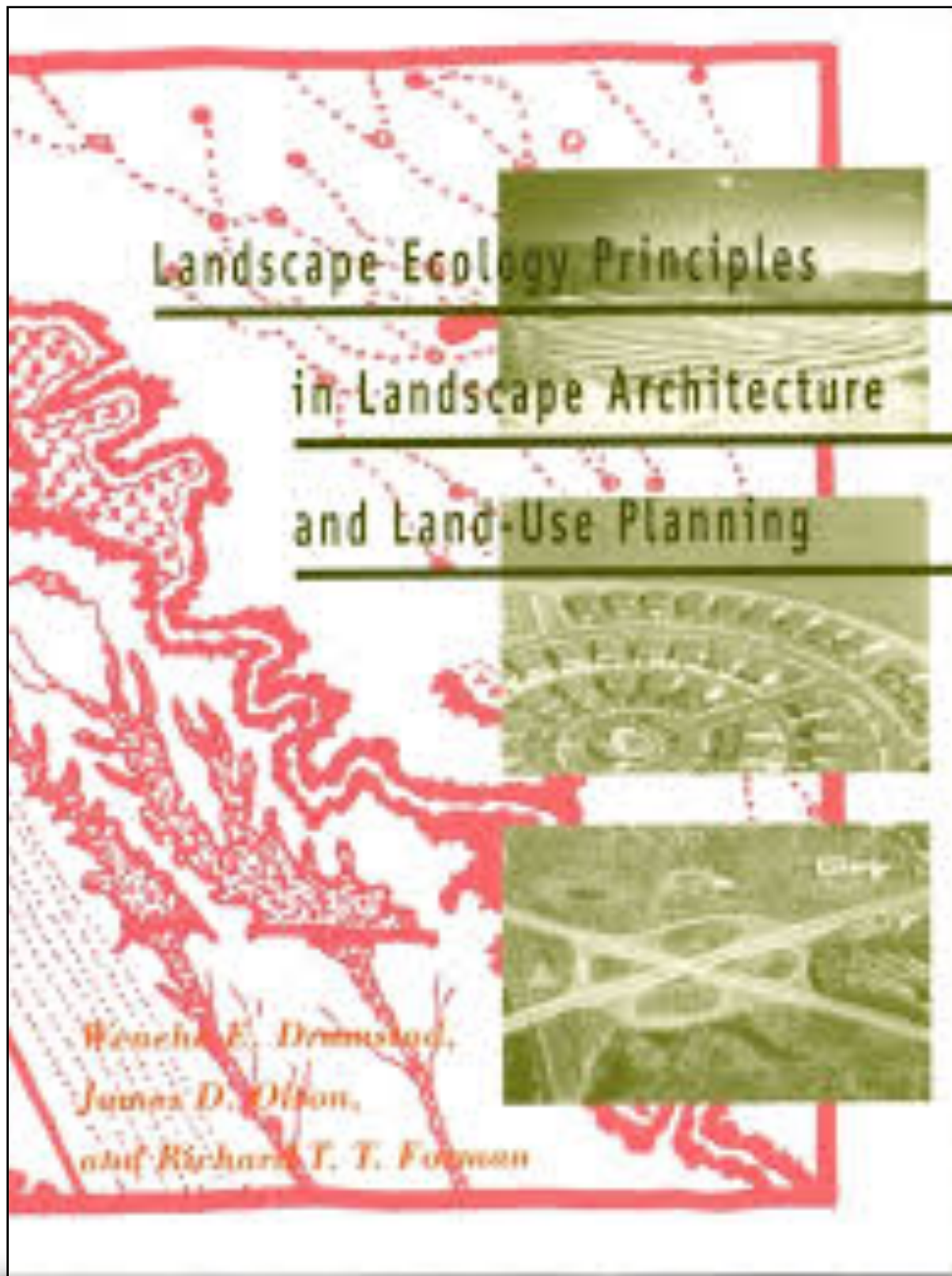
2.

“If the market system is a dance, the state provides
the dance floor and the orchestra” Charles E. Lindblom (2001)

Stedenbouw is het scheppen van condities van ontembare actoren

Landscape Ecology Principles
Richard T.T. Forman
1996

Directory

DEPARTMENT STORES / ANCHORS

- Bloomingdale's 101
- Dillard's 102
- Macy's 103
- Neiman Marcus 104
- Nordstrom 105

CLOTHING

- A/X Armani Exchange 106
- Ann Taylor 107
- Banana Republic 108
- Bebe 109
- Calvin Klein 110
- Coach 111
- Diesel 112
- Guess? 113
- Victoria's Secret 114
- White House/Black Market 115

SHOES

- Aldo 116
- Bakers 117
- Finish Line 118
- New Balance 119
- Nine West 120

MISCELLANEOUS

- Amy's Hallmark 121
- Apple Store 122
- Artefacto 123
- Barnes & Noble 124
- Bath & Body Works 125
- Brookstone 126
- Kay Jewelers 127
- Lenscrafters 128
- Pottery Barn 129
- Swarovski 130
- Williams-Sonoma 131

RESTAURANTS & FOOD COURT

- The Cheesecake Factory 132
- P.F. Chang's 133
- Sushi Siam 134
- Asian Chao 135
- CrepeMaker 136
- Chicken Kitchen 137
- Sbarro 138
- Starbucks 139
- Wendy's 140

KEY

Parking	Escalator	ATM	Accessible	Elevator
Restrooms	Stairs	Food Court	Entrance/Exit	Information

onder-
nemers

onder-
wijs

onder-
zoek

overheid

ons

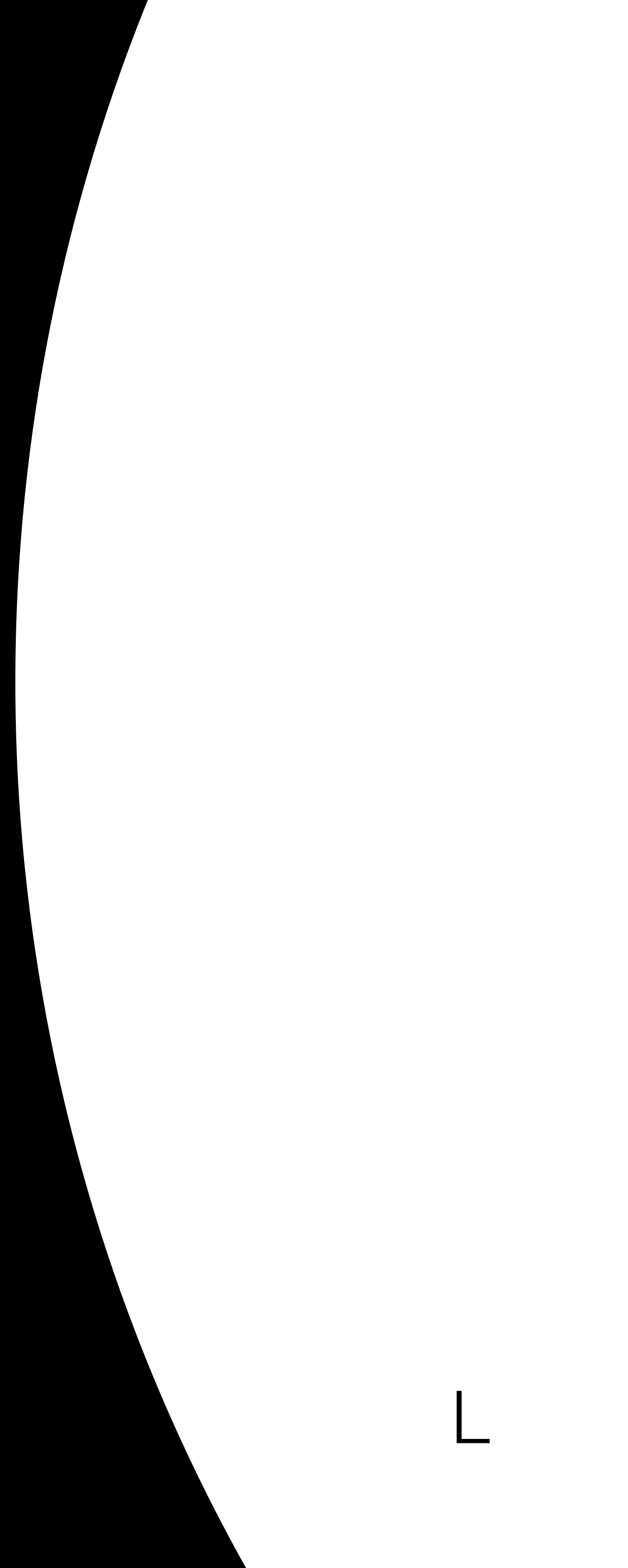
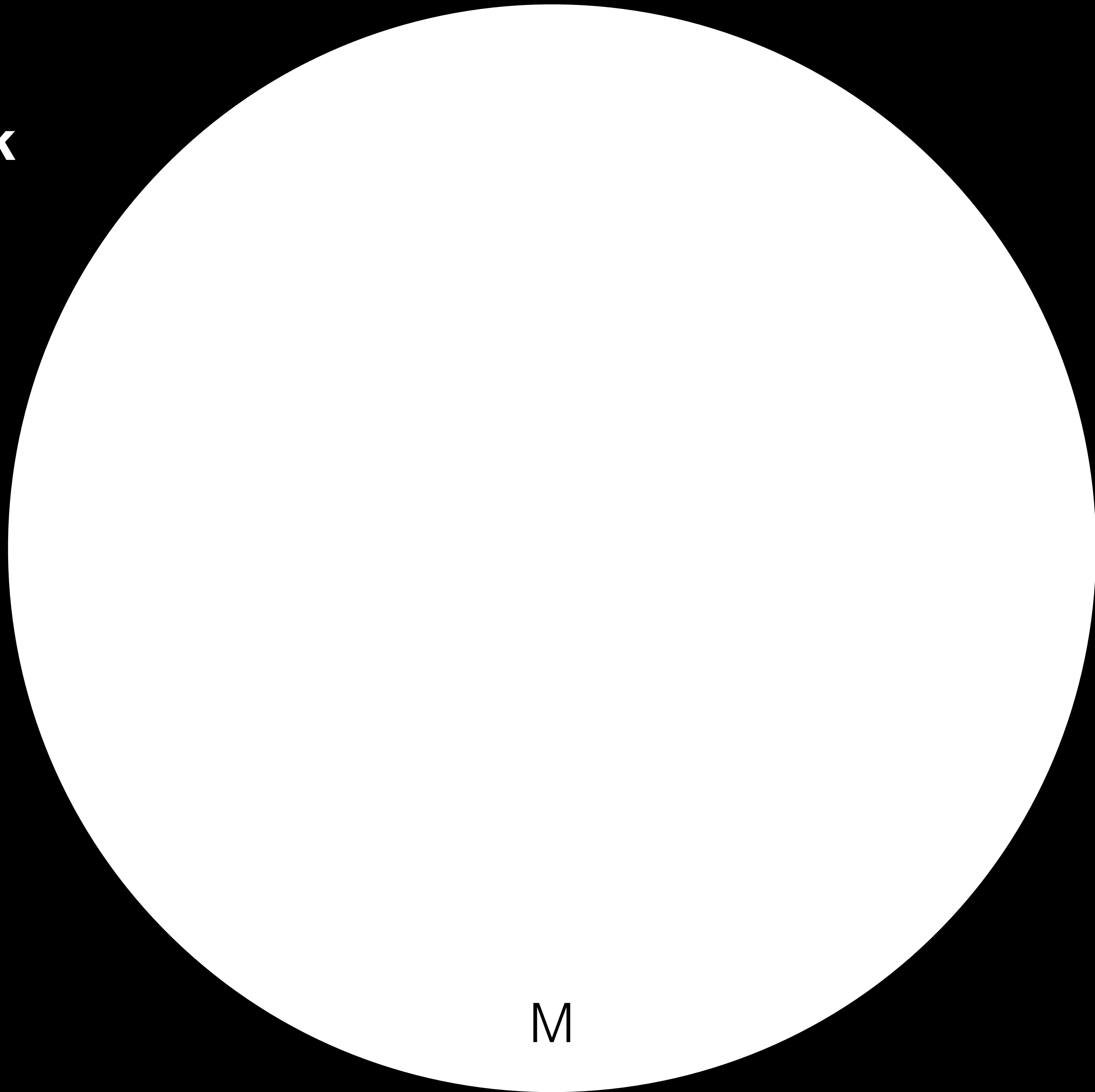
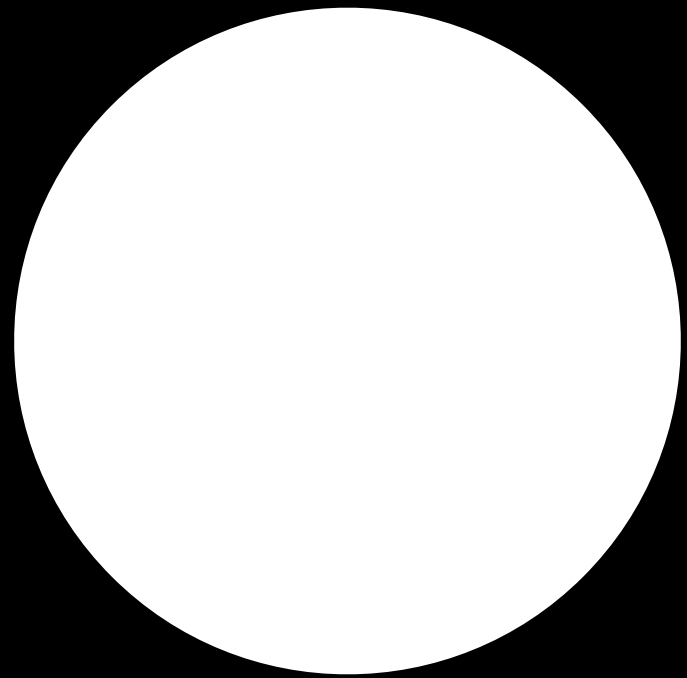
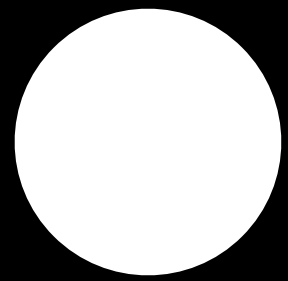
Wie? Quadruple helix

**To have a Campus, or
not to have a Campus?
That's the question**

Henry Kissinger: **“Who do I call when I want to call Europe?”**

**Campus is een
uitwisselingsplek
voor een diverse
gemeenschap.**

XS

S

M

L

Merwevierhavens, Rotterdam

Hi-Tech Campus, Eindhoven

Campus Wageningen UR

Provada, Amsterdam

Is er massa?

Is het onderscheidend?

Is het een aantrekkelijke plek?

Zijn de uitwisselingsmogelijkheden met grotere wereld op orde?

ENGINEERING

SCIENCE

URBAN

HISTORIC CENTER

GREEN PARK ZONE WITH METRO

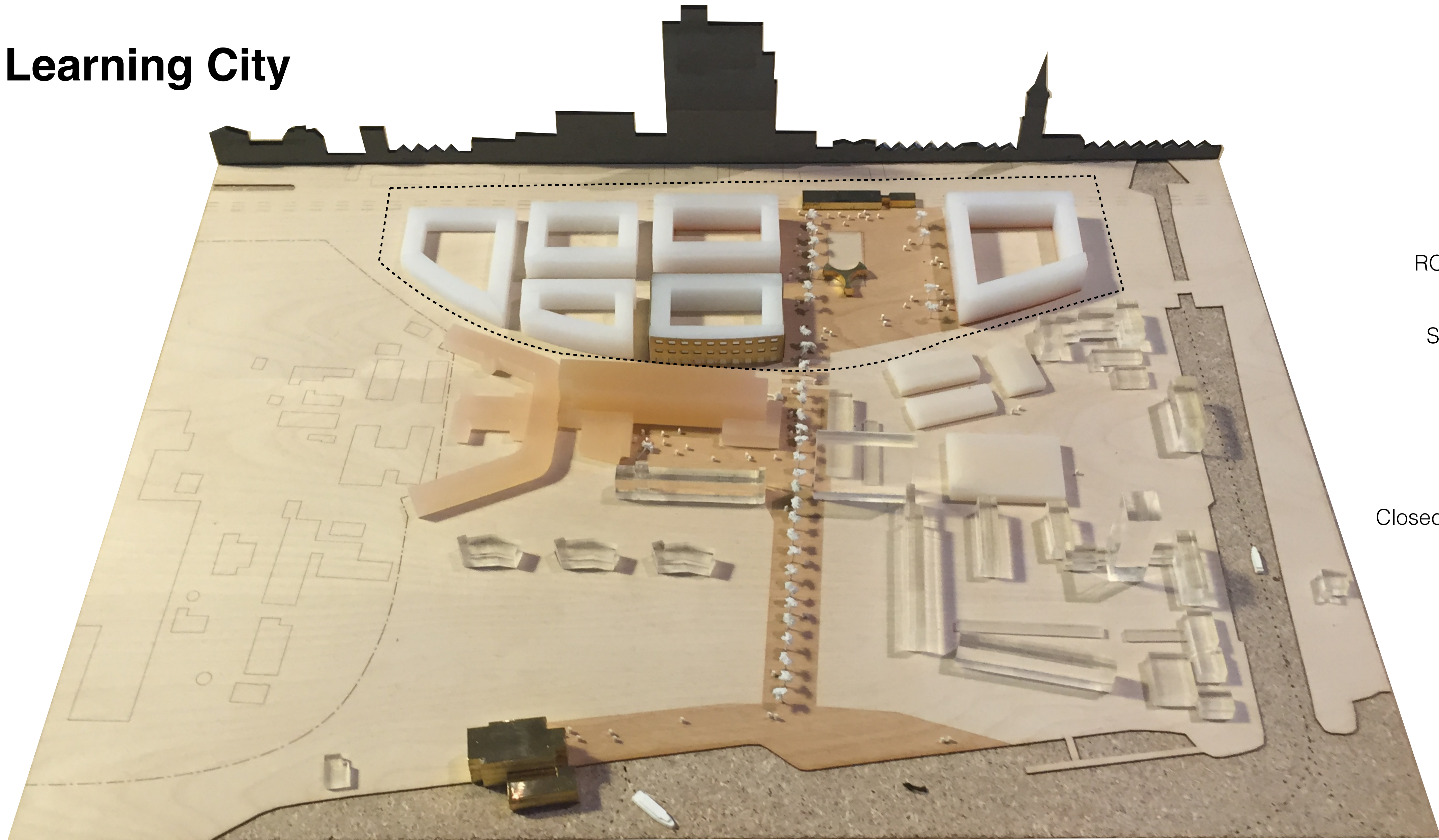
ROOM FOR INNOVATION

CLOSED CAMPUS

UNILEVER OPEN CAMPUS

WATERBUS NETWORK

Learning City

Vlaardingen

Metro station

Start-ups &
ROC Vlaardingen

Shared facilities

Unilever R&D

Closed Unilever R&D

Attractive
public space

Delta Hotel

Waterbus
connection

Open Up for Collaboration

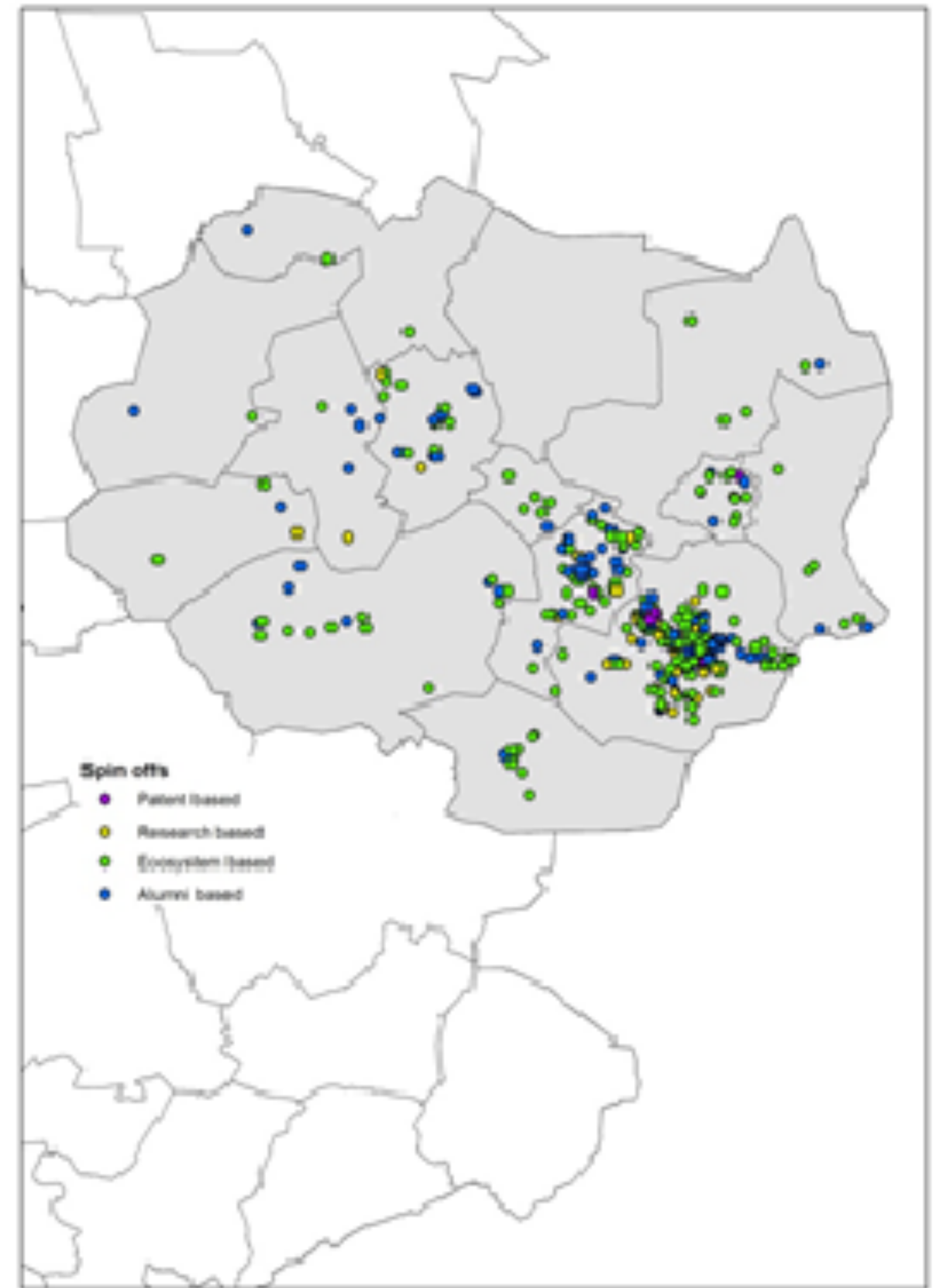
Increase the likelihood of unexpected encounters

**Share,
Match,
Learn.**

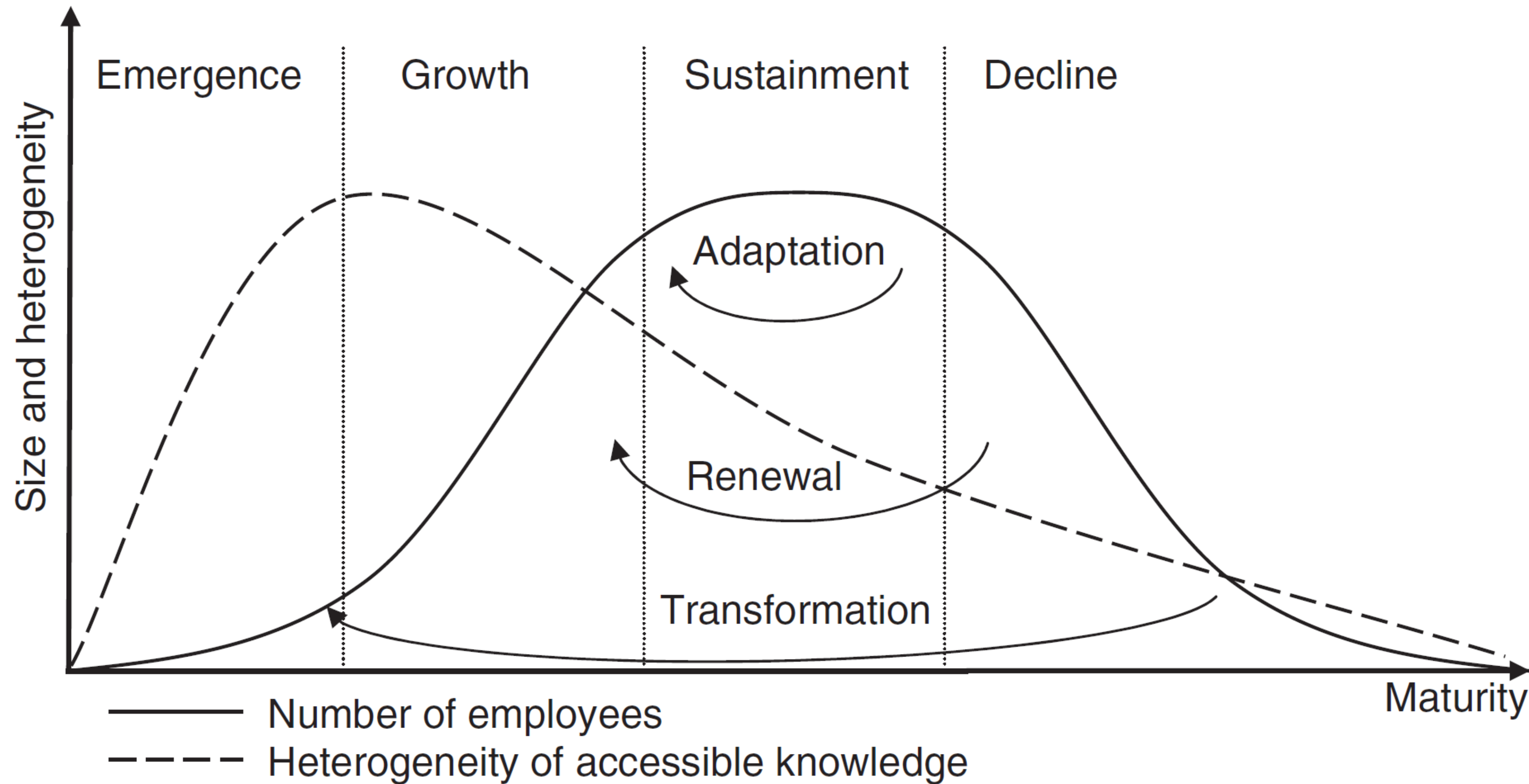

bron: Kennispark Twente

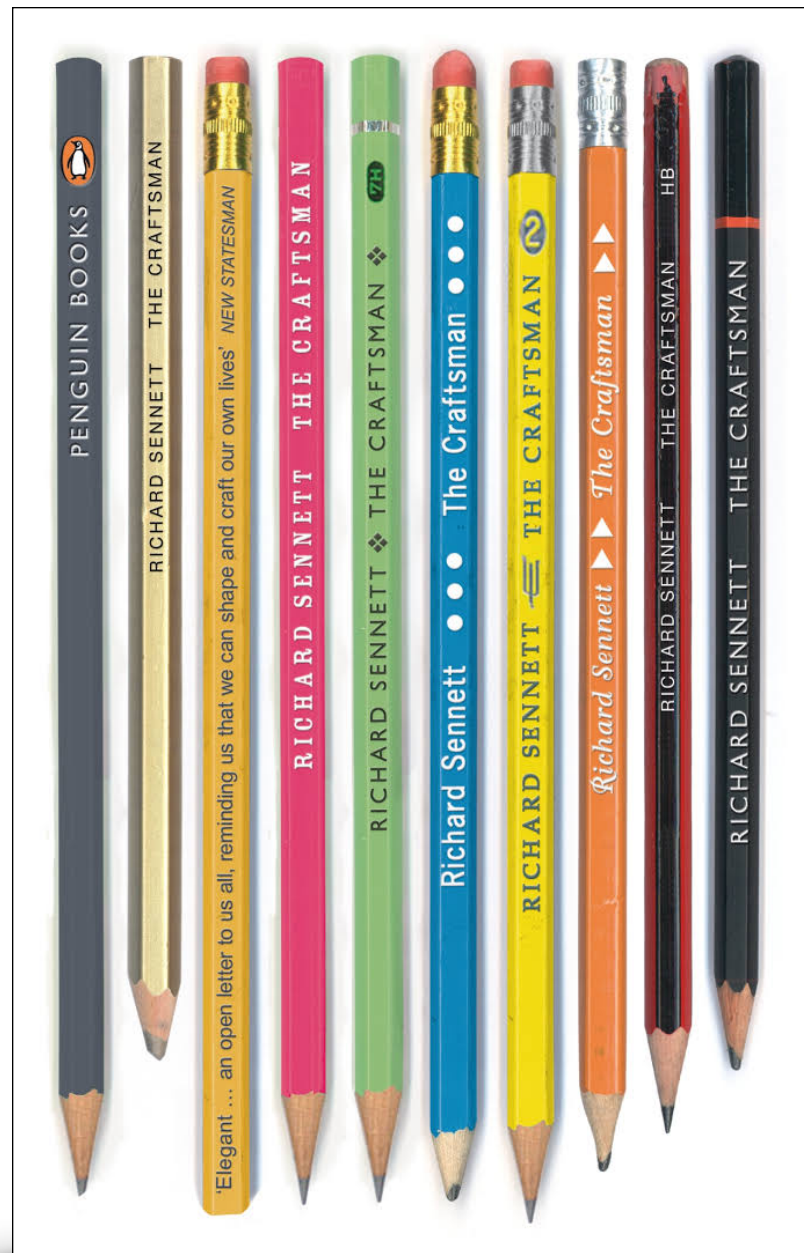
bron: Kennispark Twente

Levenscyclus economische sectoren

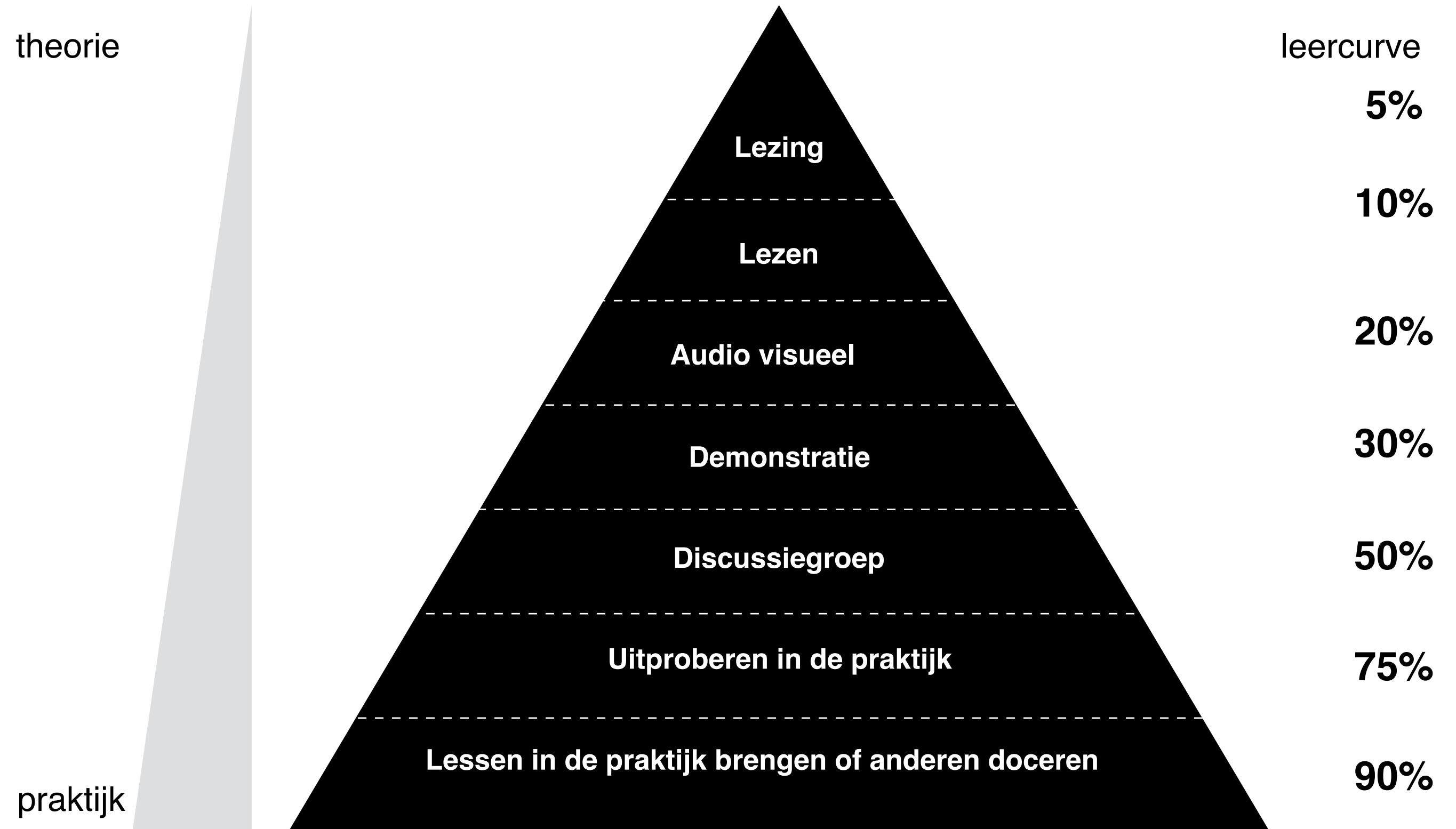

Door te (her)combineren ontstaan nieuwe kwaliteiten.

MAKEN IS HET NIEUWE LEREN

The Craftsman
Richard Sennett

Leren door te doen

The learning pyramid, National Training Laboratories, USA

MAKING

DIY / social initiatives
bees

Start-ups & small biz
mice

Mittelstand & scale-ups
gazelles

Economic clusters
elephants

Food
Energy
Clothes
Stuff
Learn
Fun

Professional
innovation
&
General
maker
movement

Broad
Making
Industries
&
Related
Services

Chemistry / Energy
Food
Maritime
HTSM
LS&H

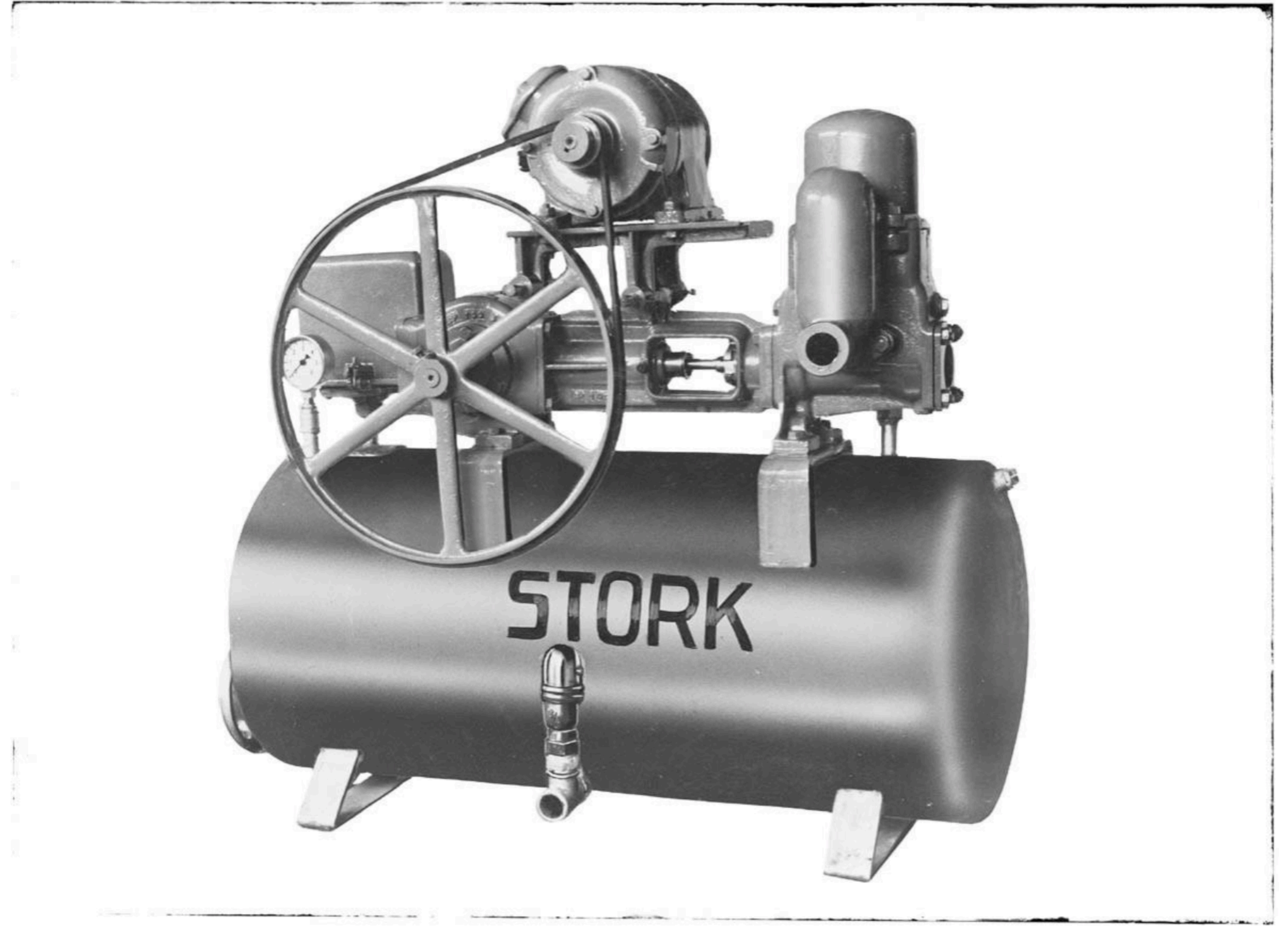

Ecosystem

Create conditions that enable others to innovate.

"Many of these ideas won't work, but that's okay. Each dead end will teach us something useful and keep us moving forward." - Bill Gates 01.03.2016

Enabling citizens and companies to benefit from change

 SIGNAAL

SIEMENS

THALES

EATON

Powering Business Worldwide

Booking.com

ASML

Thuisbezorgd.nl

NXP

2.

Metropool

profiel & positionering

Metropolis Metropolis

NL is not a dense country, but an empty city.

concurrentiekracht =

**Agglomeratie-
kracht**

&

**Leef-
kwaliteit**

concurrentiekracht =

**Agglomeratie-
kracht**

*samenhangende
diversiteit*

&

**Leef-
kwaliteit**

*keuze tussen
aantrekkelijke
opties*

ABC

Amsterdam - Brussels - Cologne

Regio

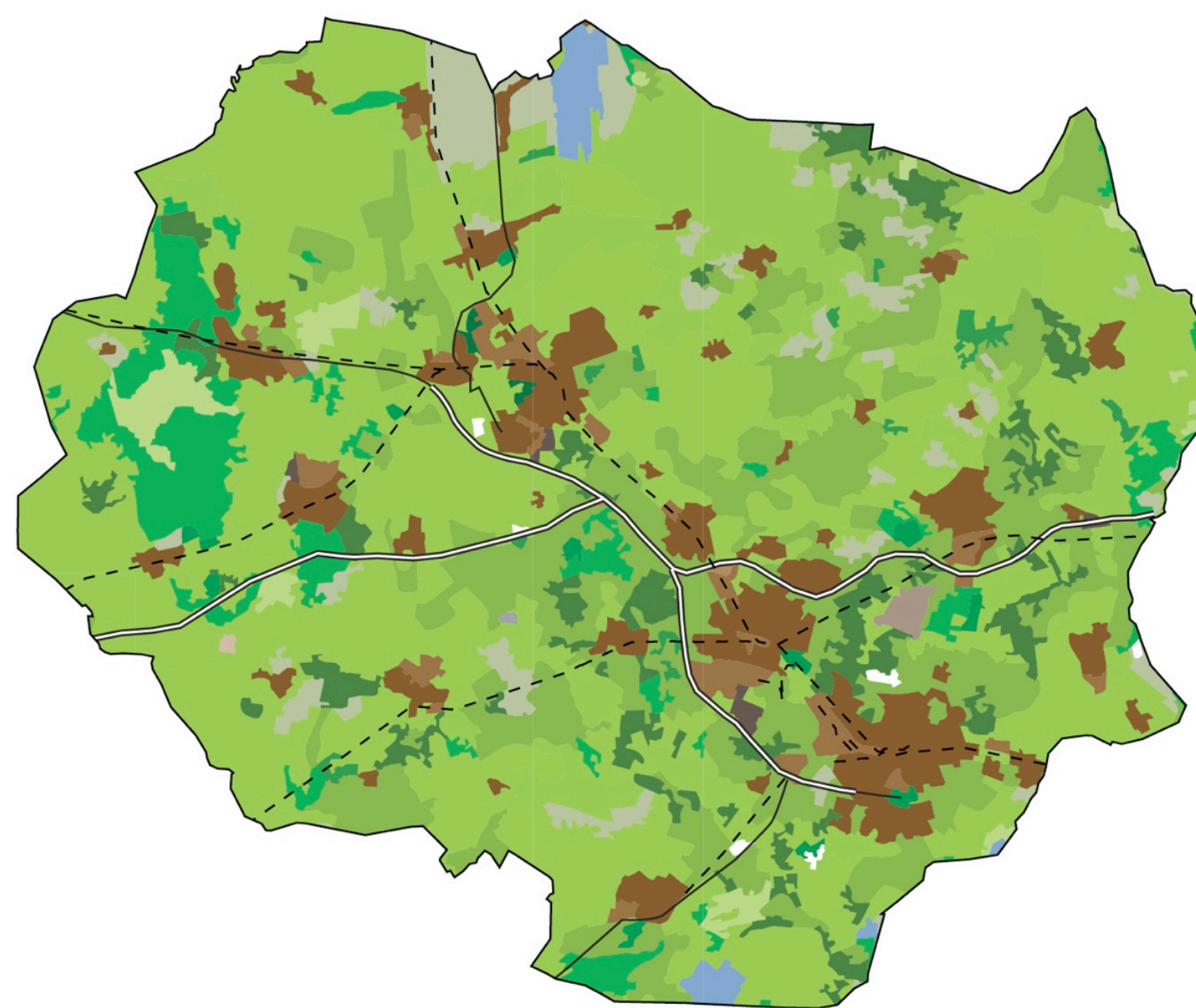
Daily Urban System

Centrum

Campus, centrum, cluster

Agglomeratiekracht

Hoe zo veel mogelijk mensen elkaar op een prettige en eenvoudige manier elkaar kunnen ontmoeten

50

Million people
Within a four-hour drive

ABC

Amsterdam
Brussels
Cologne

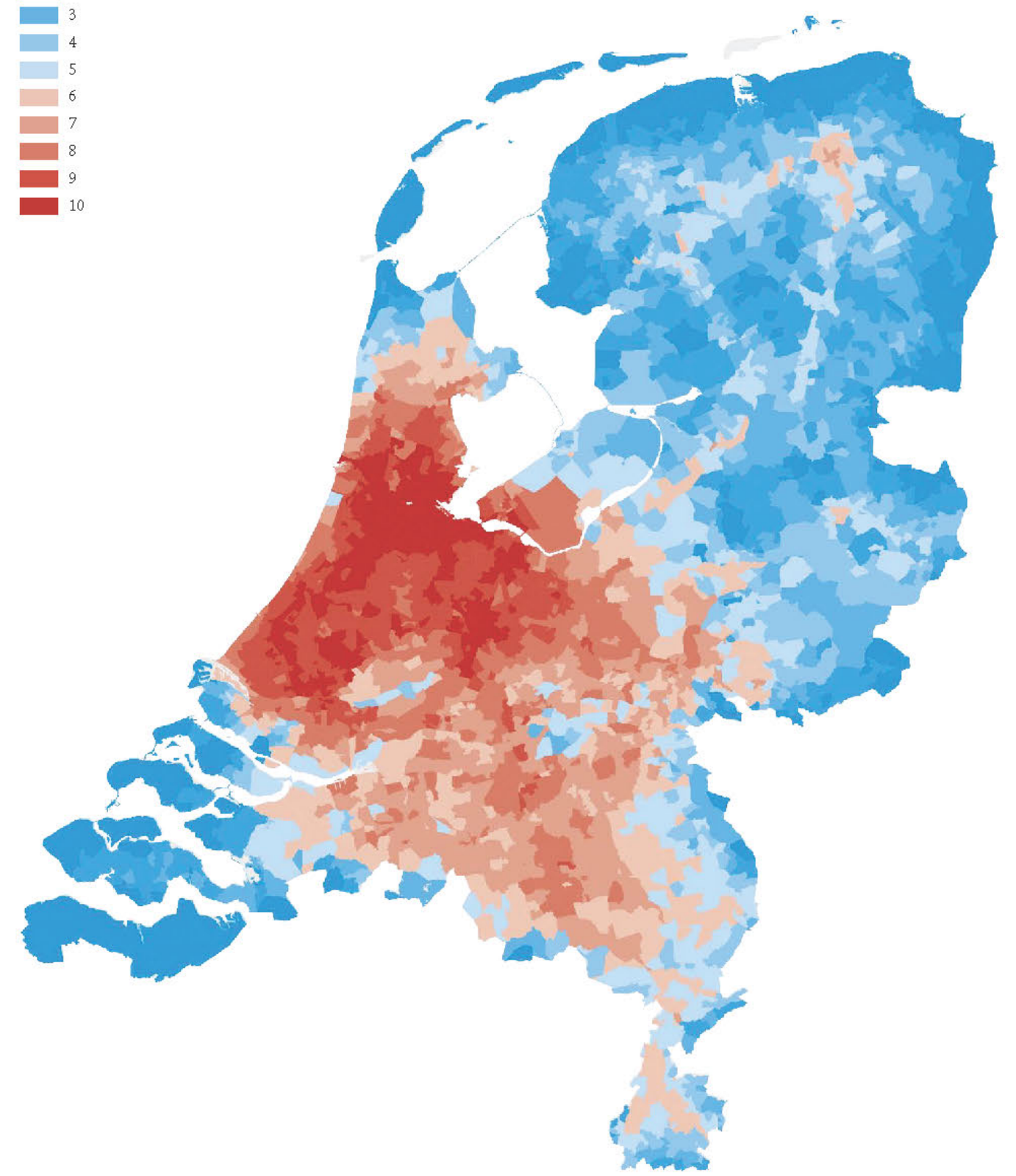
10%
of the EU on

3%
of its land

Het aantal banen dat binnen 45 minuten reizen kan worden bereikt

- laag - hoog (in decielen) bereikt
- 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5
  - 6
  - 7
  - 8
  - 9
  - 10

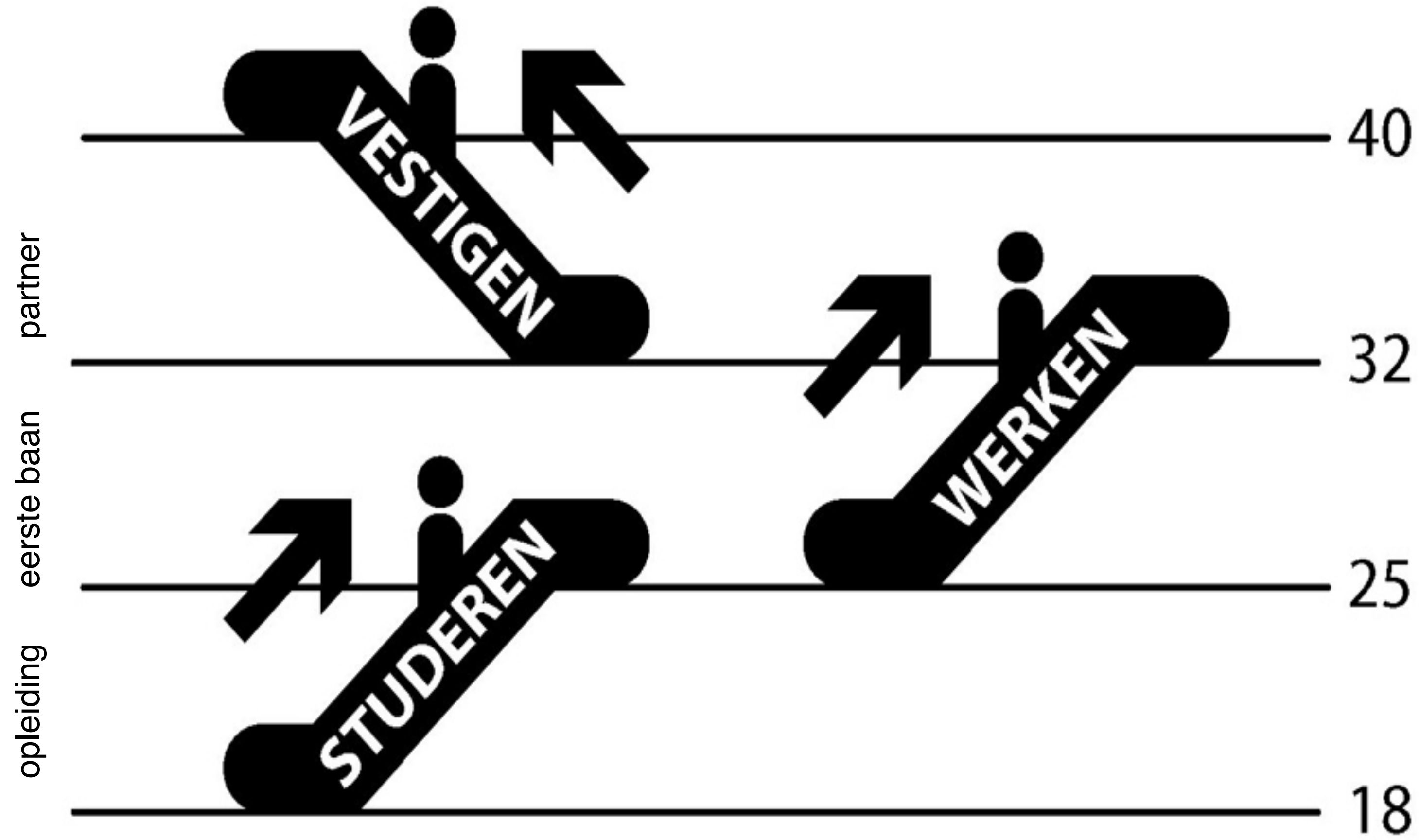

© PBL, 2015; bewerking ARBM

de emancipatie van de periferie

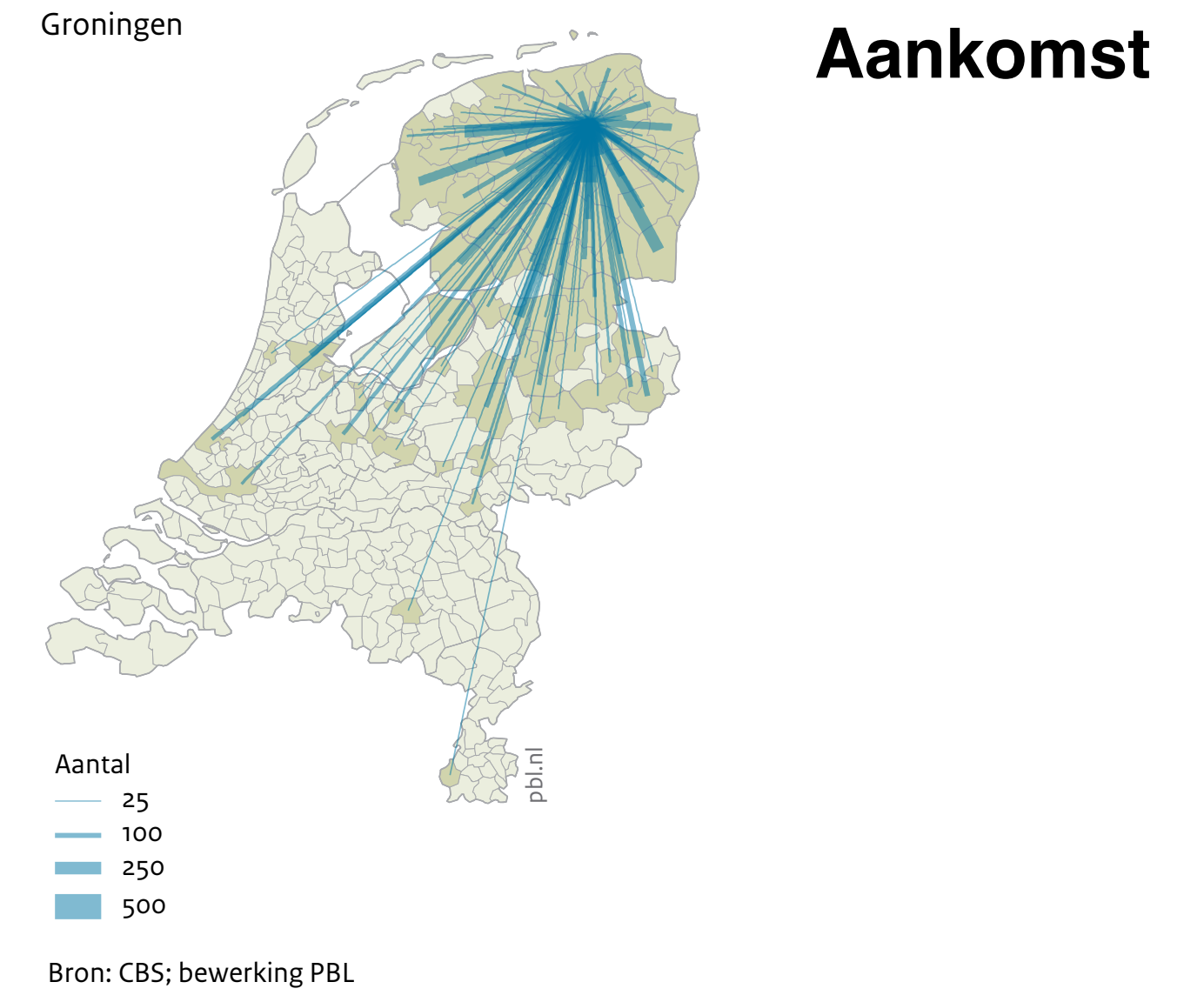

Onderscheidend & samenhangend

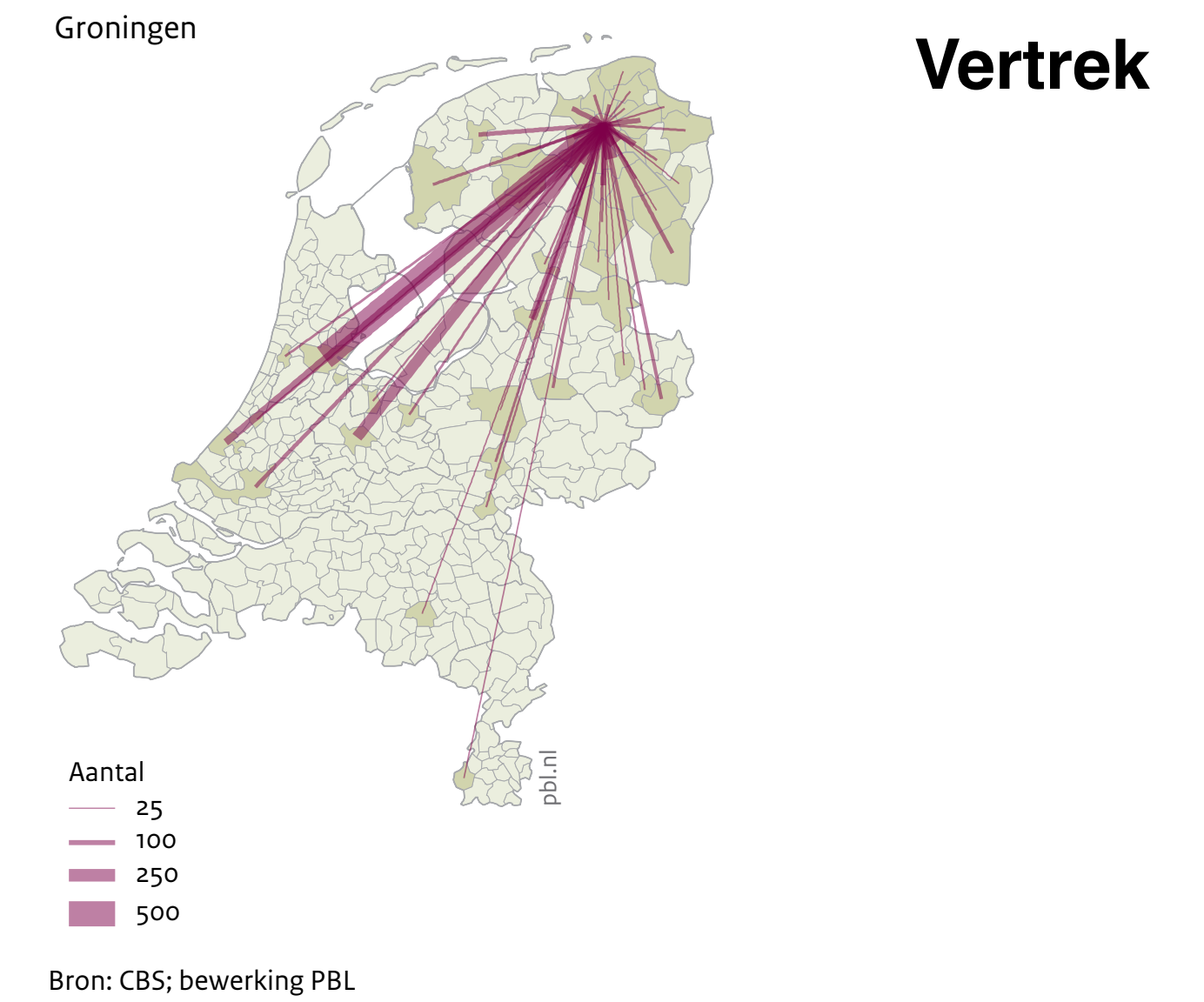

Generaties komen in golven naar de stad

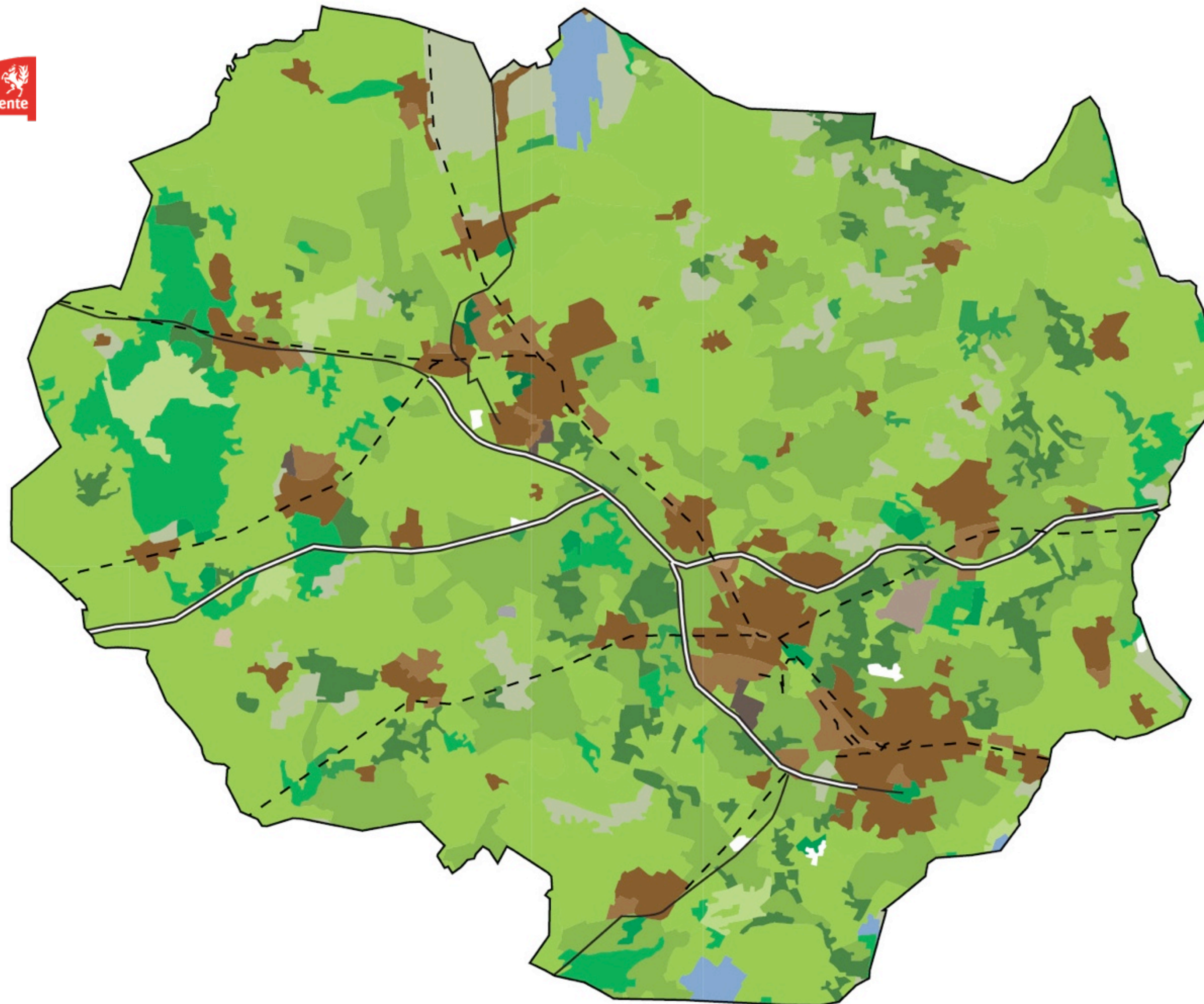
Figuur 3.6b
Vestiging van 18- tot 24-jarigen in grote steden, 2012

Figuur 4.5b
Vertrek van 25- tot 39-jarigen uit grote steden, 2012

Twente. Landgoed van Nederland

TWENTE

625 duizend inwoners

300 duizend banen

Ben Feringa

Robbert Dijkgraaf

RUG
Groningen

Nederland
17 million

New York
22 million

Institute for Advanced Study
Princeton

Dave Blank

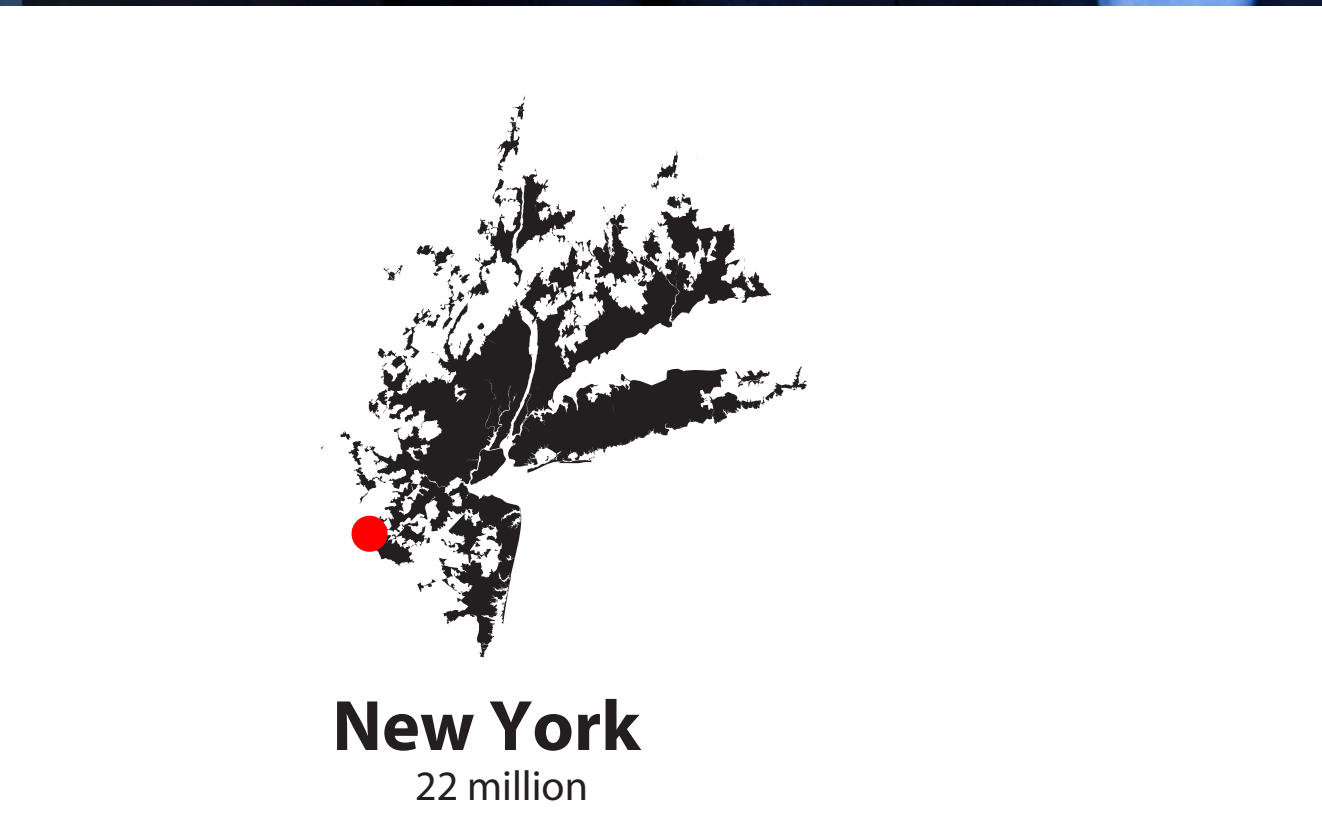
Robbert Dijkgraaf

Mesa+
UTwente

Nederland
17 million

New York
22 million

Institute for Advanced Study
Princeton

3.

Twente

1.

Primair

Massa economie (werkgelegenheid)
Massa kennis (edu & reasearch)
Uitwisseling
Bereikbaarheid

2.

Secundair

Aantrekkelijk leefmilieu

- woonmilieus
- voorzieningen
- landschap

Hunkertukker

Talent vasthouden,
talent aantrekken

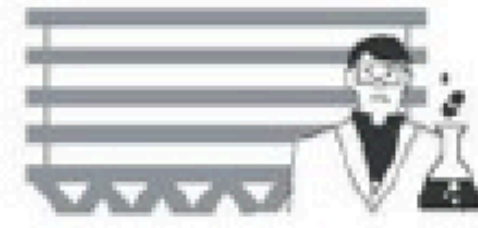

1. Knowledge basis

1. Kennisbasis

- WUR campus
- University
- Icons in the landscape
- Students & High-skilled workers
- Bikes & Public transport

- Business & Science Park
- R&D companies
- Modern office buildings
- High-skilled workers
- Car

- Food Valley region : 8 municipalities
- HBO, MBO & VO education
- Clusters of institutions
- Students & youth
- Bikes & Public transport

- Veluwe Poort
- Creative sector
- Historical buildings
- Starters & creative workers
- Bikes & Public transport

2. Economisc basis

2. Economische basis

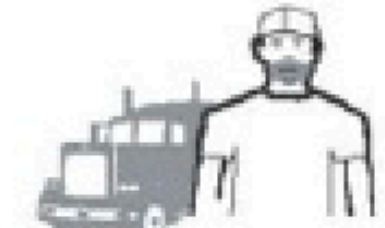
- Valley Center & Veenendaal
- Service clusters
- Representative offices
- Entrepreneurs
- Car & train

- LOG's & business parks
- Production clusters
- Office space & farms
- (Agricultural) entrepreneurs
- Car

- Mega business parks
- Verwerkingbedrijven
- Bedrijven on industrie
- Ondernemers
- Auto & fiets

- Bedrijventerreinen XL
- Logistische bedrijven
- Bedrijfshallen aan de snelweg
- Ondernemers
- Vrachtwagen & auto

Basic elements for creating a knowledge region.

Milieus voor een kennisregio.

3. Quality of life

3. Leefkwaliteit

- Erfgood & natuur
- Bijzondere woonmilieus
- Stedelijk & landelijk
- Starters & kenniswerker
- Auto & fiets

- Binnenveld
- Streekpark
- Showcase FoodValley
- Bewoners & bezoekers
- HOV & fiets

- Heuvelrug & Veluwe
- Landschappen
- Bosranden
- Recreatie
- Fiets

- Randstad & Veluwe
- Cultuur
- Musea & metropool
- Creatievelingen
- IC trein

- Valkenswaard Ede
- Zorg
- Health center
- Specialisten
- Auto & HOV

- Veluwe Poort
- Internationale School
- Cultuurhistorie
- Jongeren
- Fiets & HOV

4. Accessibility

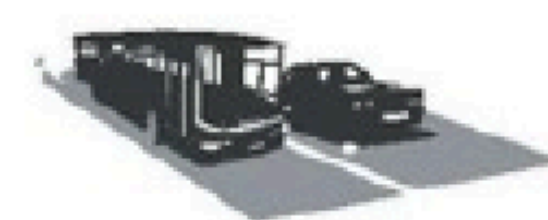
4. Bereikbaarheid

- Barneveld & De Bamp
- Multimodale knooppunten
- Transferia
- Ferries
- Trein, auto, bus en fiets

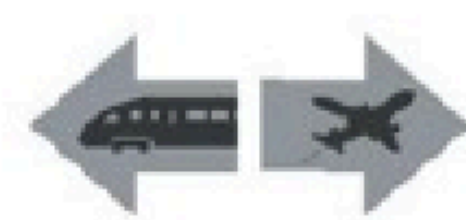
- Hovelaken & Rijnbrug
- Nationaal bereikbaar
- Knooppunt & tweede brug
- Automobilisten
- Auto

- WERV ring
- Regionale bereikbaarheid
- Regionale ringweg
- Bewoners en bezoekers
- HOV & auto

- FoodValley Kennis
- HOV lijn Ede - WUR
- Gebiedsontwikkeling
- Kenniswerkers
- HOV

- Internationaal verbonden
- IC station Ede & Amersfoort
- Hoogwaardig stationsgebied
- Kenniswerkers
- IC trein

5. Urban diversity

5. Stedelijke diversiteit

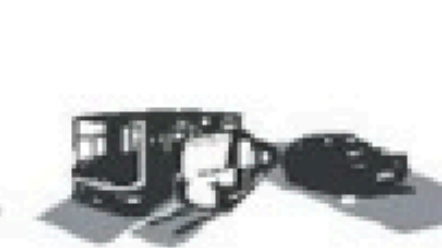
- Food Valley Kennis
- Bijzondere woonmilieus
- Stedelijk & landelijk
- Starters & kenniswerkers
- HOV-as

- Food Valley Kennis
- Bijzondere werkmilieus
- Historisch & modern
- Starters & instituten
- HOV-as

- Van Veluwe tot Heuvelrug
- Diverse landschappen
- Van bos tot uiterwaarden
- Bewoners en bezoekers
- Fiets

- Bereikbaarheid steden
- Regionale bereikbaarheid
- Multimodaal netwerk
- Bewoners en bezoekers
- Auto & ov

- Binnenveld
- Bereikbaar groen
- Fietspadennetwerk
- Recreanten & toeristen
- Fiets

6. Urban scale

6. Stedelijke schaal

- regio Food Valley
- Onderdeel van de Randstad
- Stedelijk programma
- Kenniswerkers
- IC trein & corridors

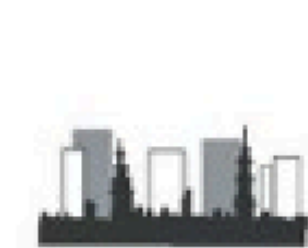
- Utrecht, Arnhem, Amersfoort
- Inspirerende steden
- Snelle verbindingen
- Kenniswerkers & jongeren
- IC trein & corridors

- Veluwe Poort
- Culturele milieus
- Oude kazernes
- Creatievelingen
- Fiets

- Food Valley Kennis
- Internationale ontsluiting
- Snelle verbindingen
- Kenniswerkers
- IC trein & HOV

- Arnhem, Utrecht
- Hoogstedelijk milieu
- IC trein
- Kenniswerkers & creatieve
- IC trein

7. Social balance

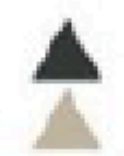
7. Sociale balans

- regio Food Valley
- Sociale balans
- Diverse milieus aanbieden
- Alleenwoners

- regio Food Valley
- Prettige samenleving
- Diverse milieus aanbieden
- Alle inwoners

Basic elements for creating a knowledge region.

Milieus voor een kennisregio.

600 m

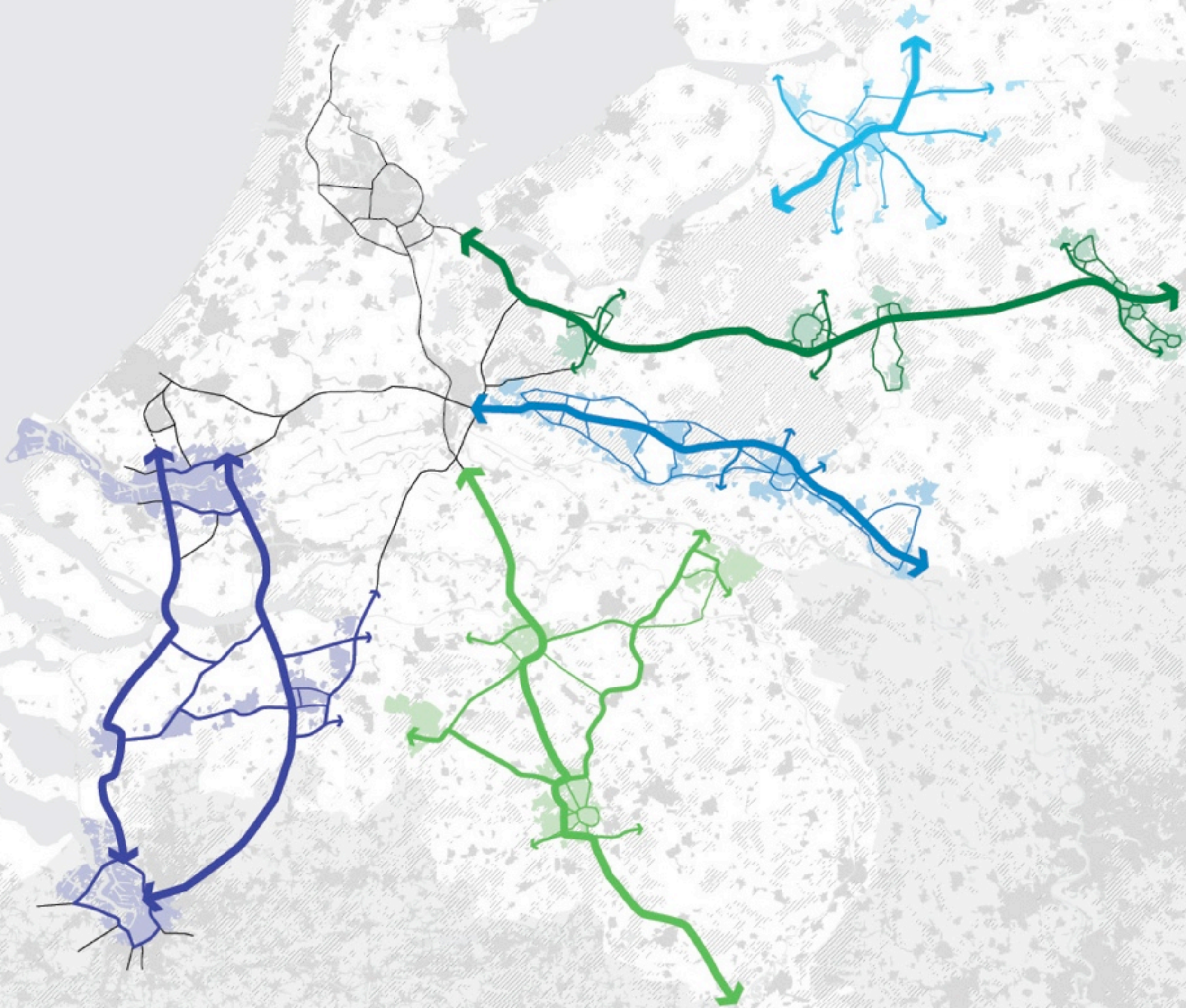
 Twente

 **Universiteit
Enschede**

A1 Re
78,1

Lone Star
Kralensnoer
Rive Droite
Brabantse Pijl
Port 2 Port

Reisadvies

Van Hengelo
 Via Zwolle
 Naar Schiphol Airport
 Op donderdag 1 juni

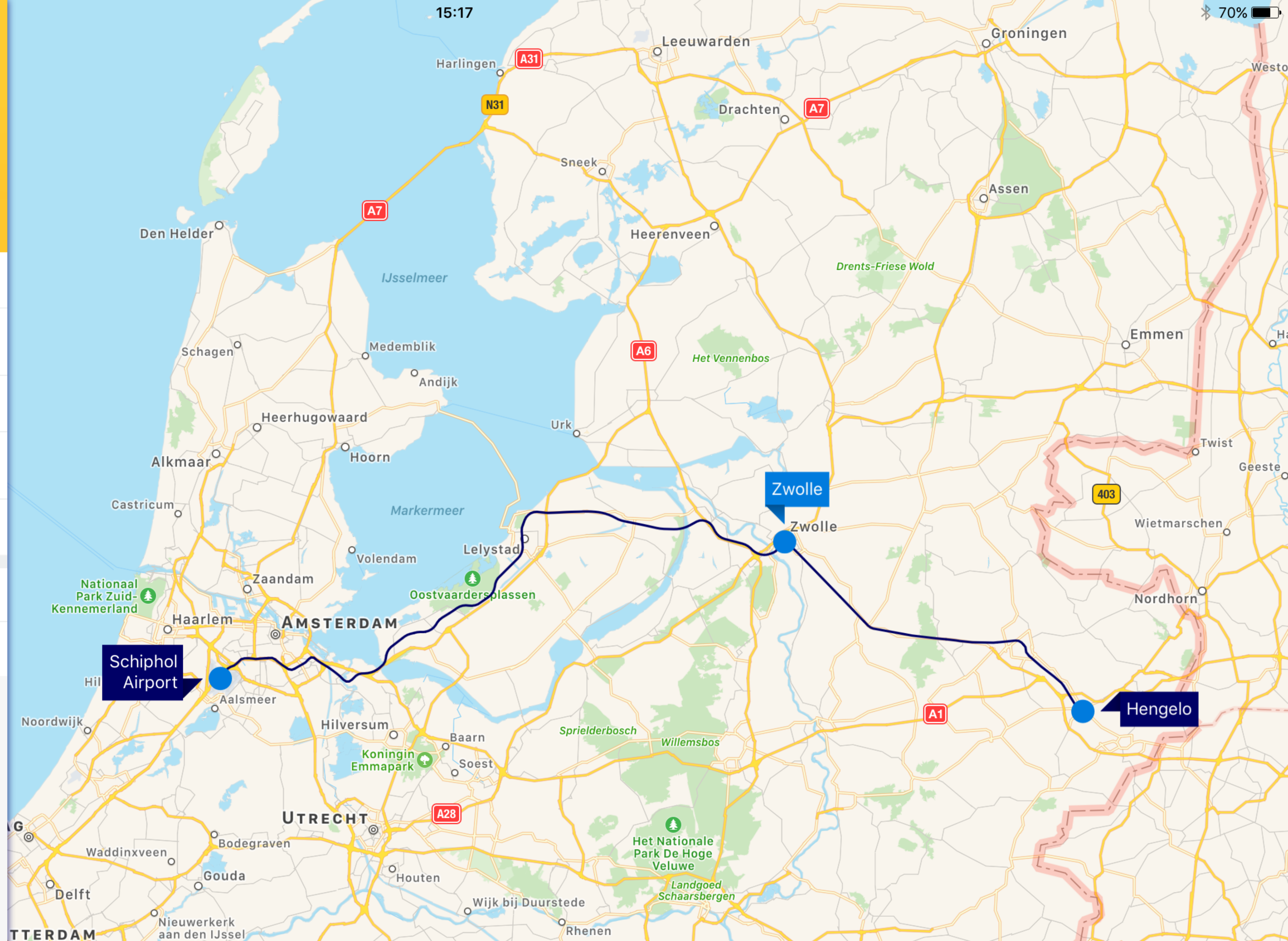
17:15 → 19:25 ⌚ 2:10 🚆 1 € --,--

17:15	○ Hengelo	2b
<i>SPR</i>	NS Sprinter Richting Zwolle	>
18:11	○ Zwolle	9
18:17	6 min. overstap	3a
<i>IC</i>	NS Intercity Richting Den Haag Centraal	>
19:25	○ Schiphol Airport	5-6

Prijs niet bekend, omdat er met een via-station is gepland.

> [Alle tarieven](#) [Koop treinkaartje](#)

Met uw treinreis bij NS reist u zonder CO2 uitstoot; onze elektrische treinen rijden op [windstroom](#).

Reisadvies

Van Hengelo

Naar Schiphol Airport

Op donderdag 1 juni

17:54 → 19:53 ⌚ 1:59 † 1 € 22,90

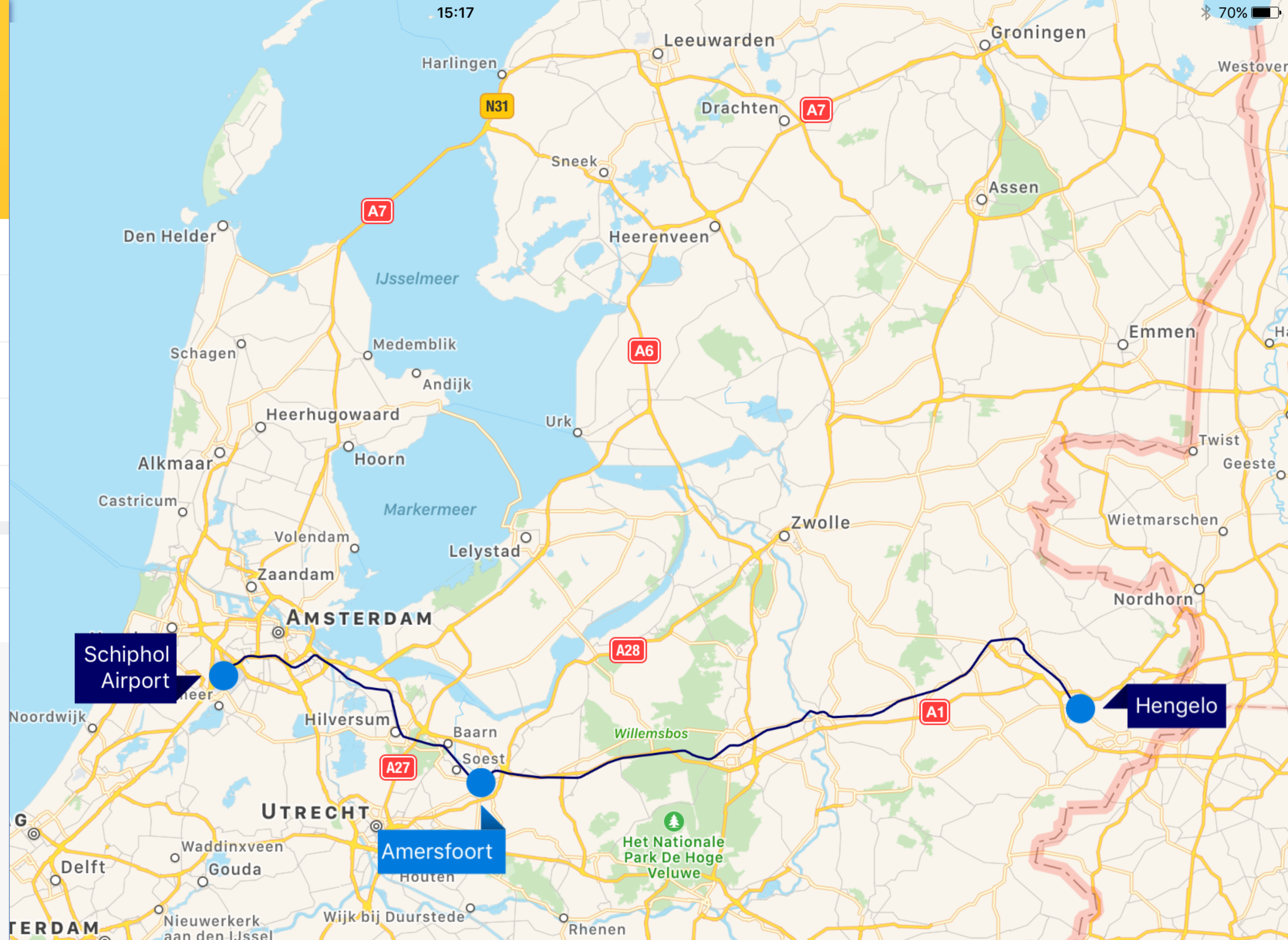
17:54	○ Hengelo	2
<i>IC</i>	NS Intercity Richting Den Haag Centraal	>
19:08 19:10	○ Amersfoort Overstap op zelfde perron	6 7
<i>IC</i>	NS Intercity Richting Schiphol Airport	>
19:53	○ Schiphol Airport	4

€ 22,90 2e klas, vol tarief, enkele reis

> Alle tarieven

🛒 Koop treinkaartje

Met uw treinreis bij NS reist u zonder CO2 uitstoot; onze elektrische treinen rijden op [windstroom](#).

IKEA

Snelweg

Cultuur

Instituut

Bijenkorf

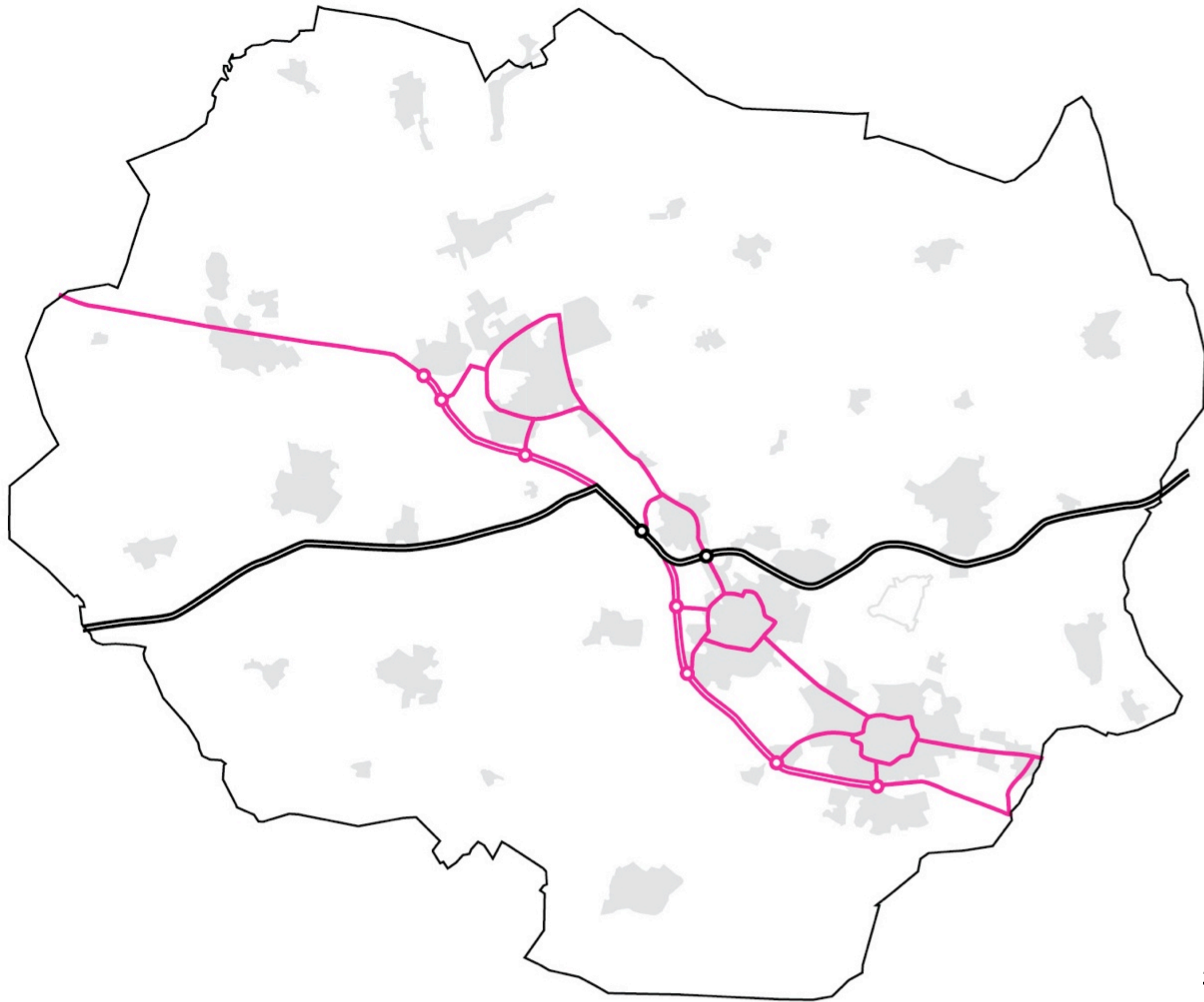
Intercity

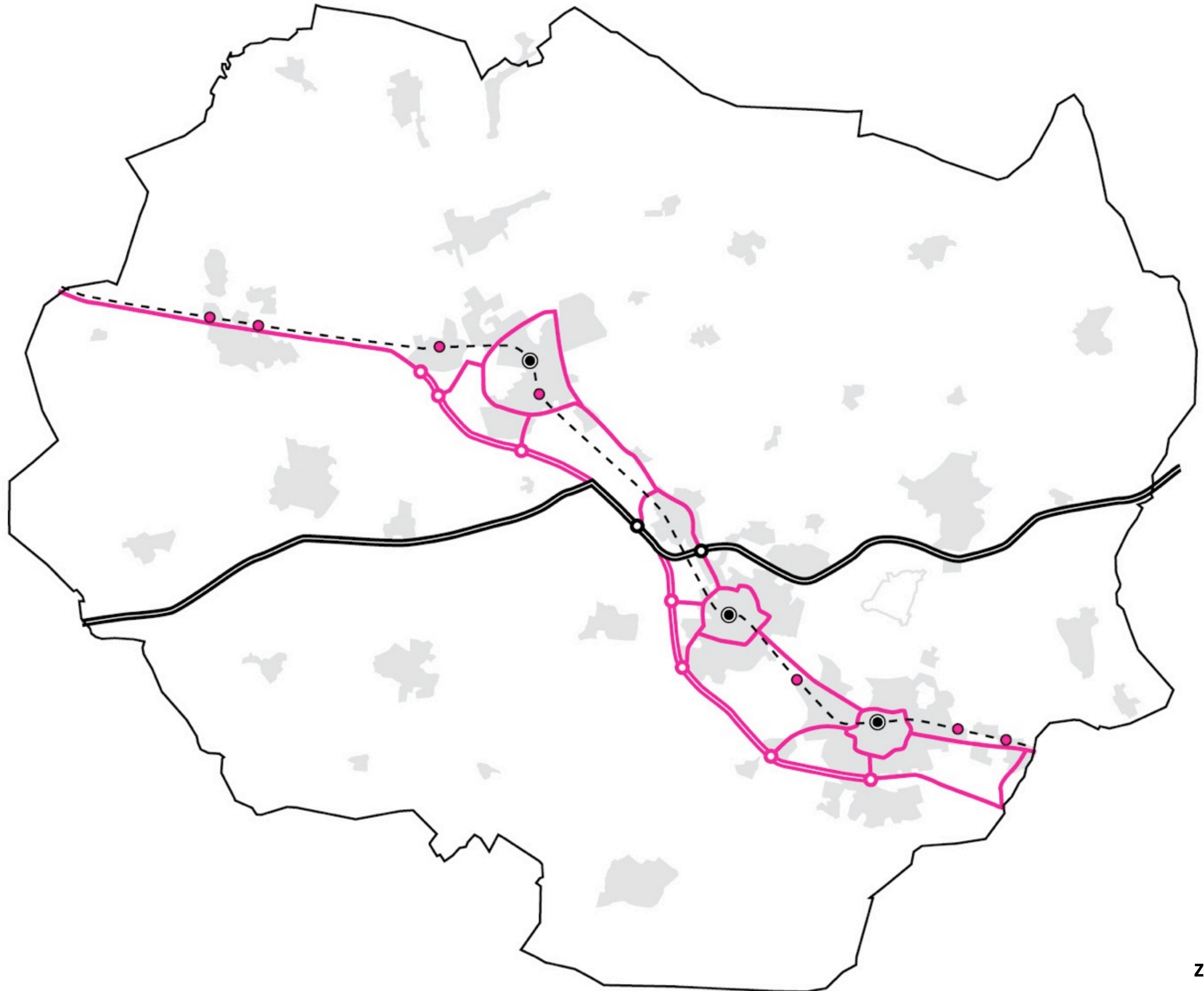
Landschap

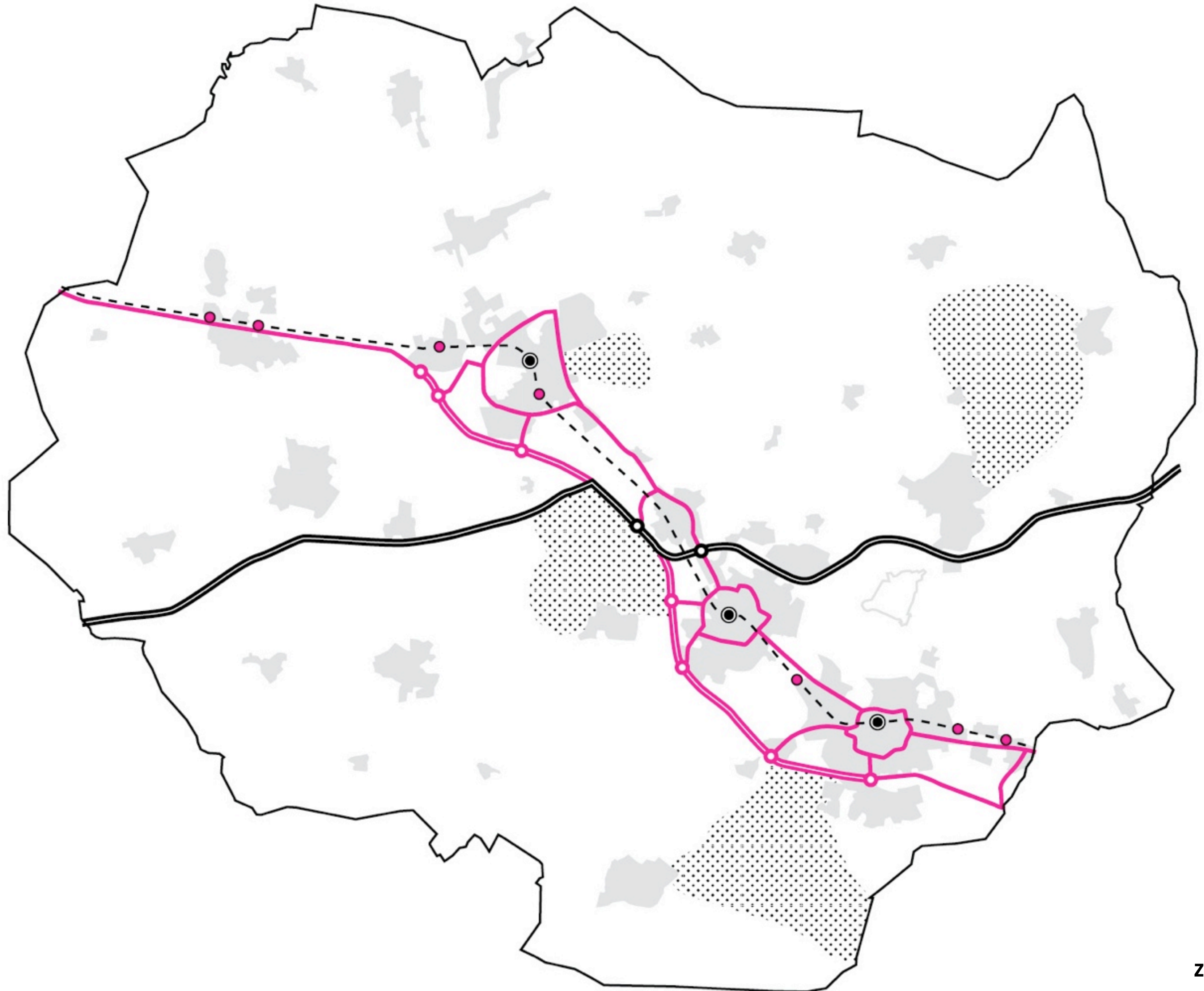
Universiteit

WEGEN

WEGEN
OV

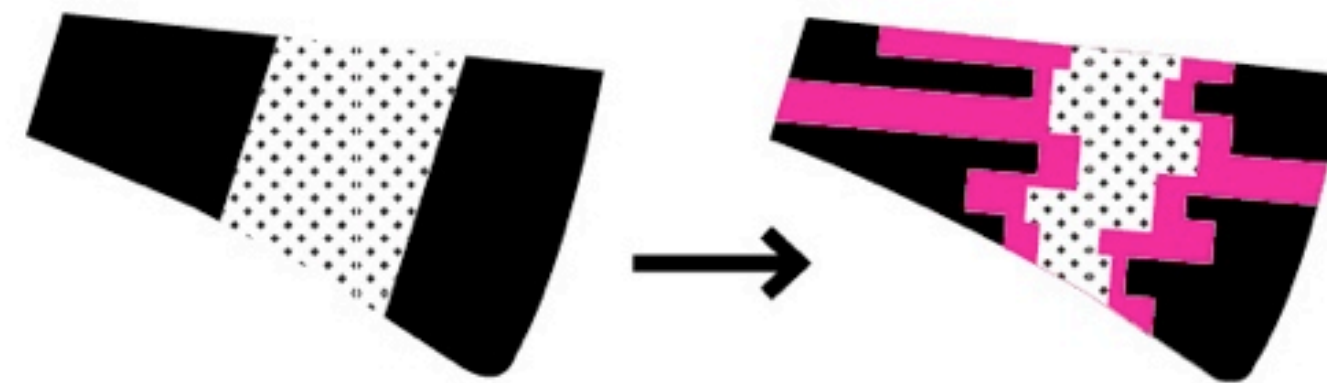

WEGEN
OV
SLOW

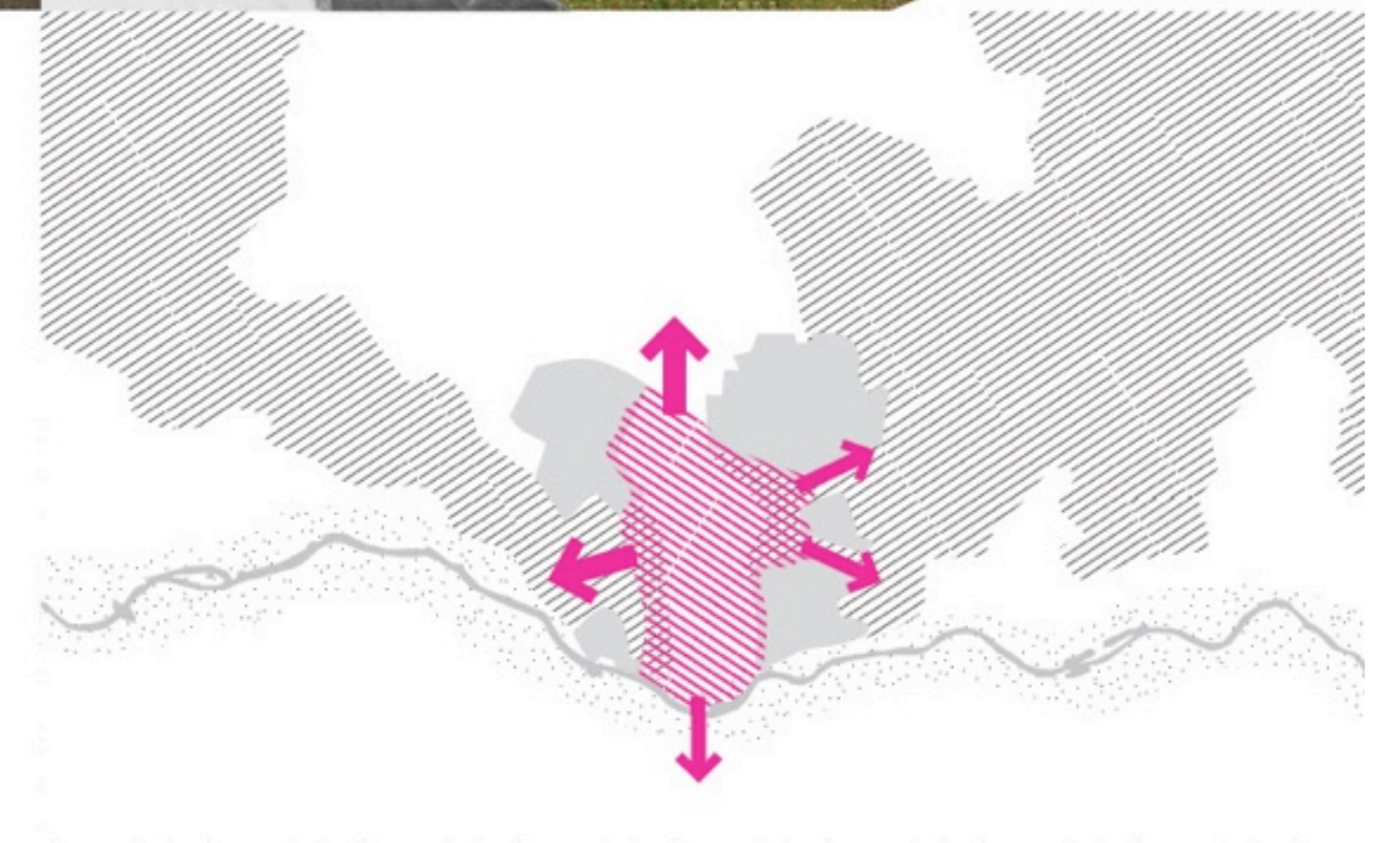
Slow

ZACHTE ZONE

GROENE ADERS

STREEKPARK

Lankheet
Ootmarsum

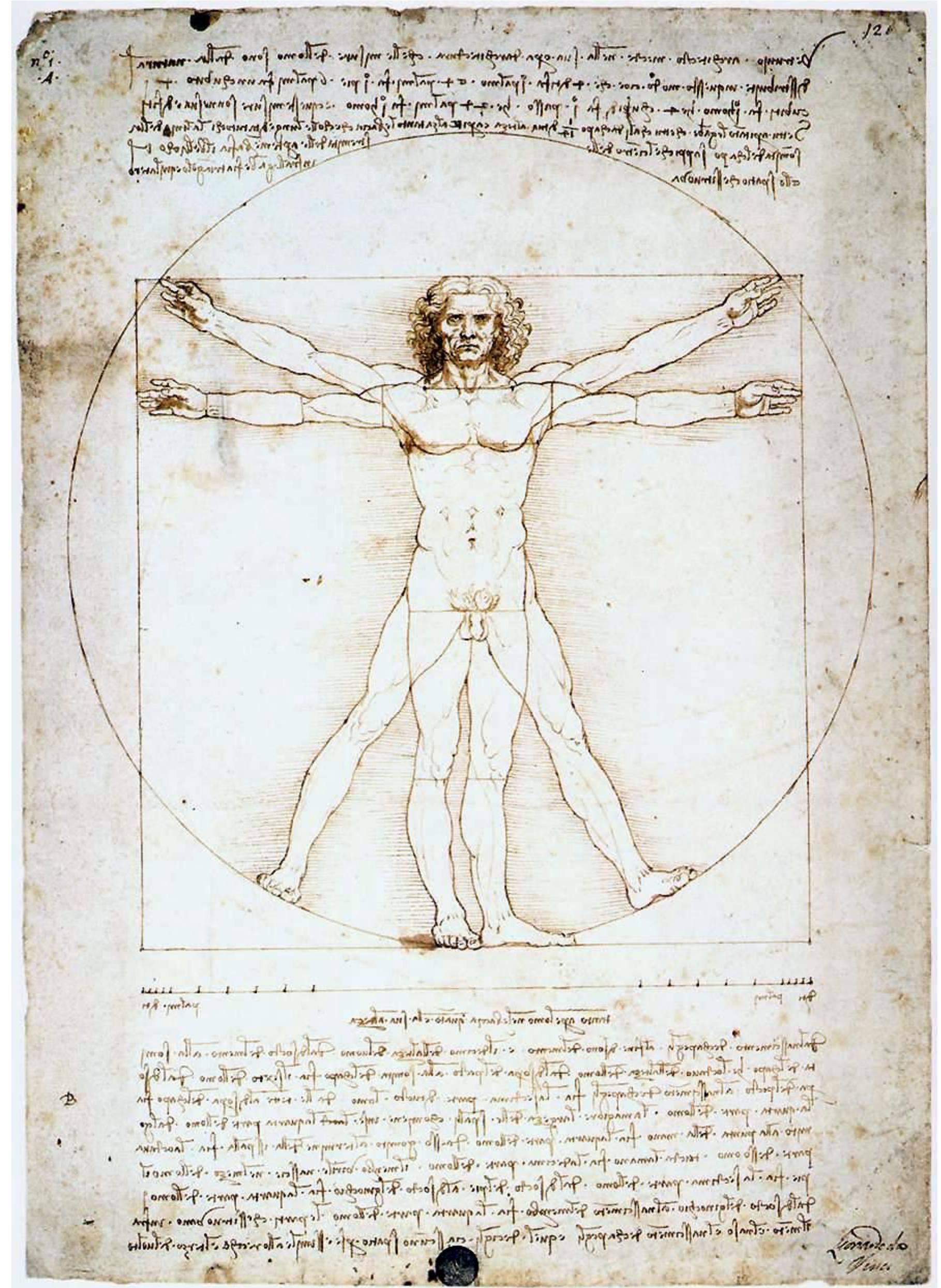
Twickel
Hulsbeek

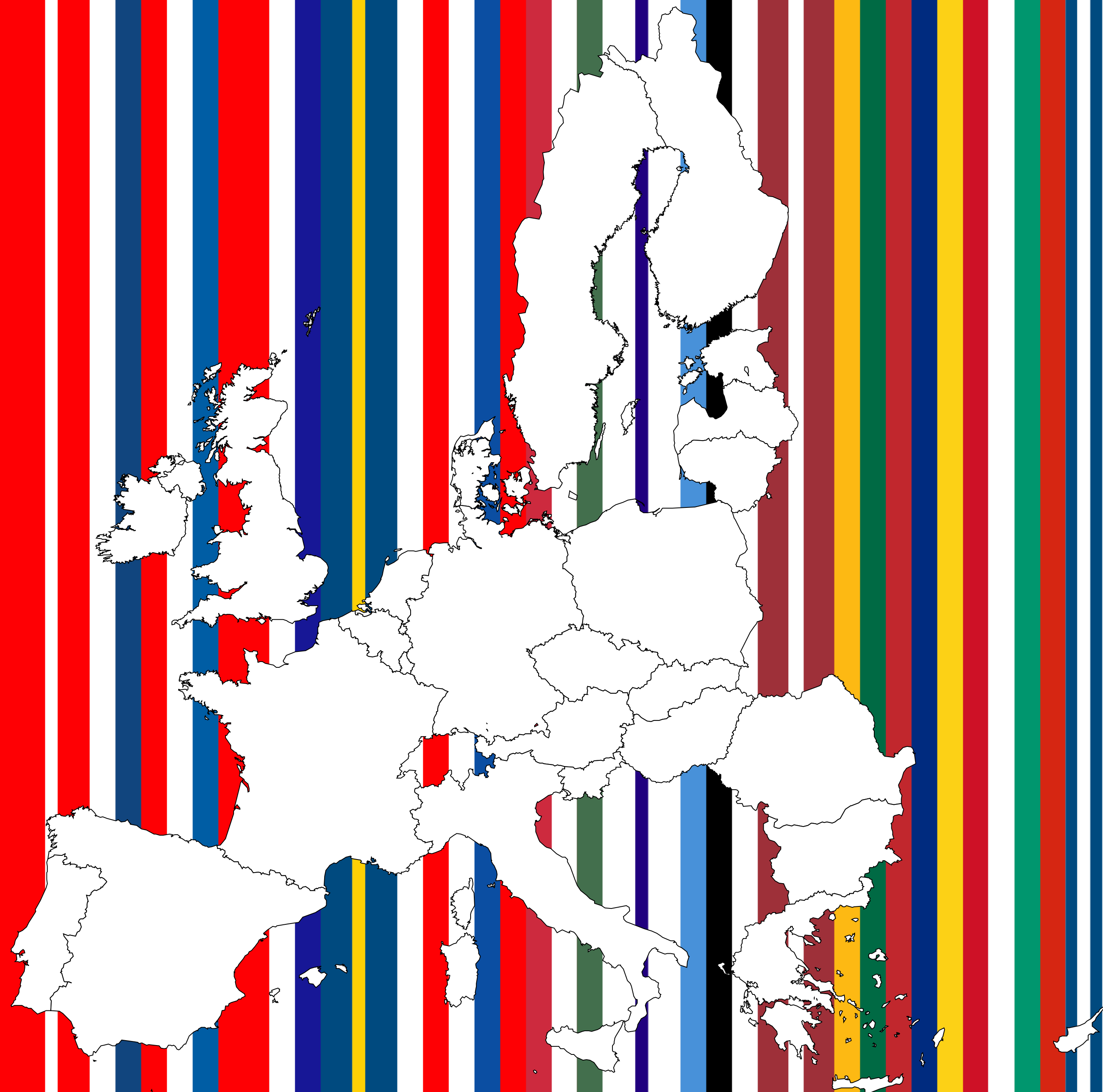

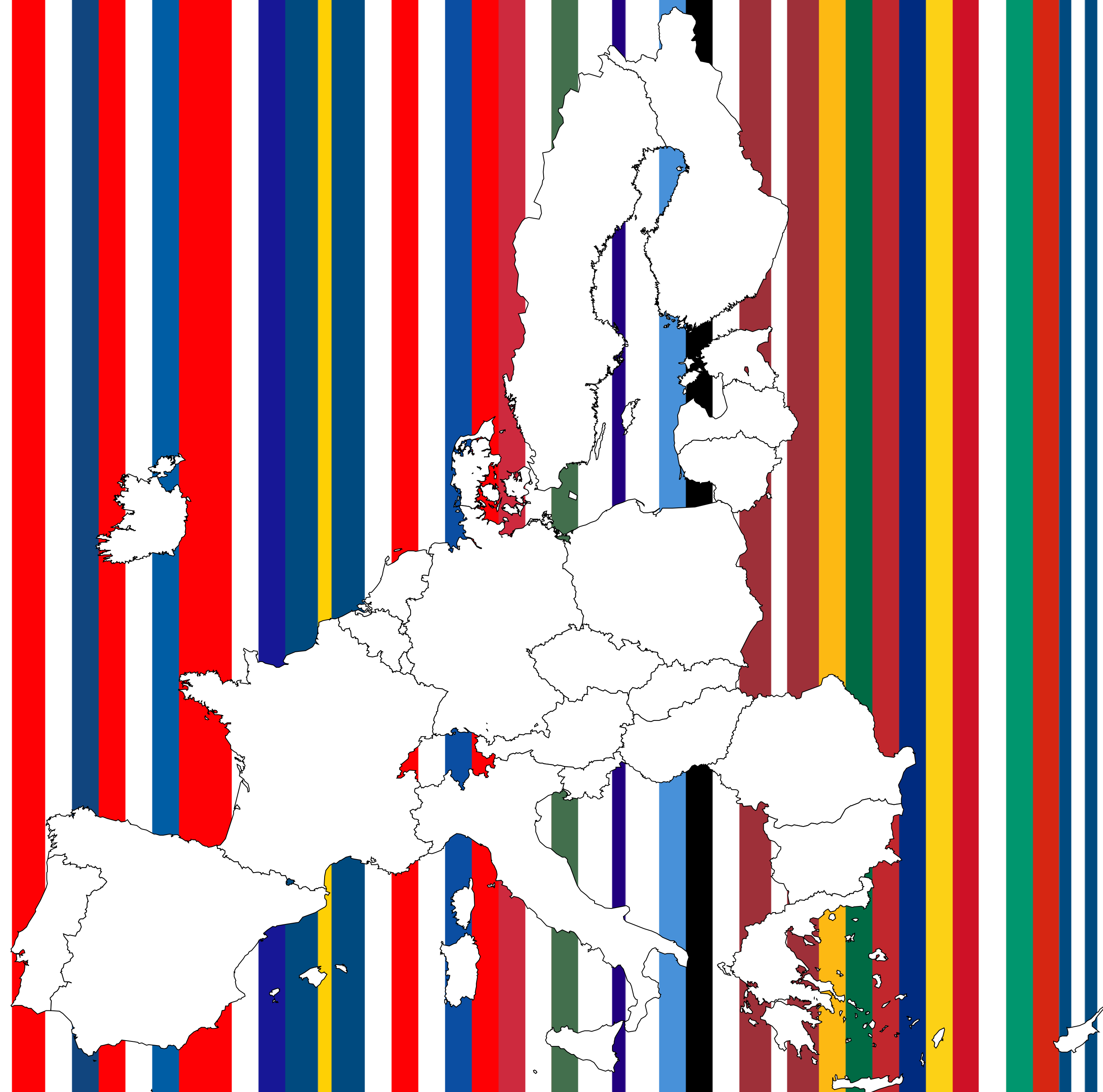
E Pluribus Unum
Eenheid in verscheidenheid

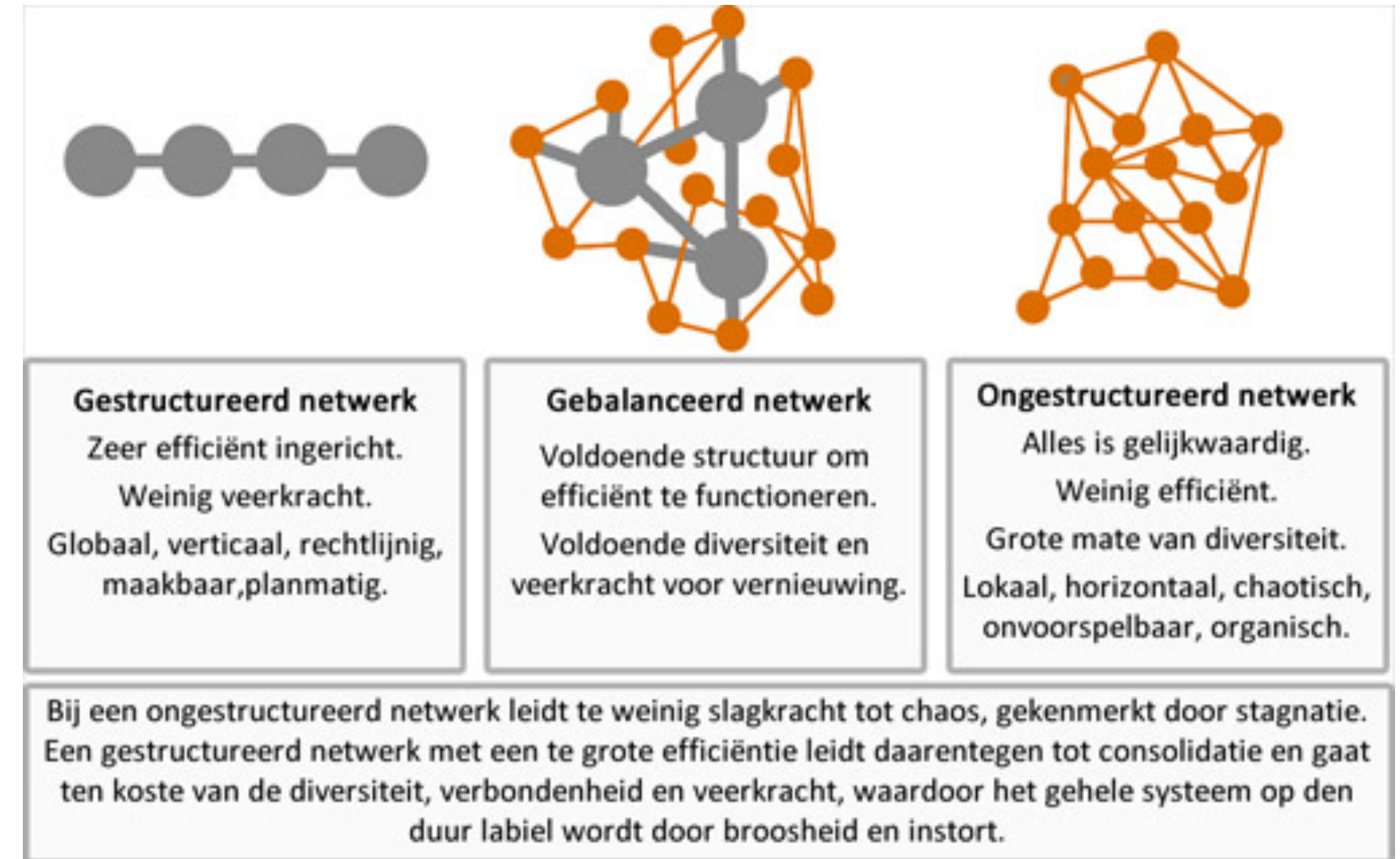
E Pluribus Unum
Eenheid in verscheidenheid

E Pluribus Unum
Eenheid in verscheidenheid

Mix, diversify, link, concentrate, allow for experiments

Balanced diversity

1/3 structure and 2/3 diversity

Emiel Westerhof (TU Eindhoven)

Read article (in Dutch)

<http://ruimtevolk.nl/2014/05/22/tweederde-diversiteit-en-eenderde-structuur-is-wat-we-nodig-hebben/>

ENGINEERING

SCIENCE

URBAN

- 1. Stedenbouw draait om het scheppen van condities**
- 2. Economie = ecologie**
- 3. Innovatie vraagt om een ecosysteem van elkaar aanvullende milieus**
- 4. Er zijn drie soorten campussen: *science, engineering en grootstedelijk centrum***
- 5. Nederland (of ABC) is de metropool en Twente is daar een gespecialiseerd onderdeel van**
- 6. Maken is het nieuwe leren. Door de koppeling tussen 'denken & doen' kan de heel Twente profiteren**
- 7. Twente heeft een aantrekkelijke basis om zich verder te ontwikkelen tot een gespecialiseerde samenhangende innovatieve groenstedelijke regio**

ENGINEERING

SCIENCE

URBAN

